
FFI-RAPPORT

17/01691

Friskere, raskere, sterkere?

– en kvantitativ analyse av medisinske og fysiske krav til
førstegangstjeneste

—
Petter Kristian Køber

Friskere, raskere, sterkere?
– en kvantitativ analyse av medisinske og fysiske
krav til førstegangstjeneste

Petter Kristian Køber

Emneord

Førstegangstjeneste
Allmenn verneplikt
Seleksjon

FFI-rapport

FFI-RAPPORT 17/01691

Prosjektnummer

1351

ISBN

P: 978-82-464-2954-0
E: 978-82-464-2955-7

Godkjent av

Kari Røren Strand, *fungerende forskningsleder*
Espen Berg-Knutsen, *forskningsjef*
Espen Skjelland, *avdelingsjef*

Sammendrag

Medisinske og fysiske krav til førstegangstjeneste er viktige, ikke bare for at Forsvaret skal få godt egnede soldater, men også for at de vernepliktige ikke skal utsettes for urimelige belastninger og påkjenninger. Hvis det ikke er en sammenheng mellom testene som benyttes og oppgavene som skal utføres i tjenesten, kan imidlertid konsekvensen være at Forsvaret velger kandidatene med best helse og fysisk form, uten at det nødvendigvis er dem som er best egnet.

I denne rapporten undersøker vi hvilke begrensninger tjenestespesifikke krav legger på hvem som kan velges til ulike typer førstegangstjeneste. Vi benytter resultater fra sesjon del 2 for 1997-kullet, det første årskullet med allmenn verneplikt. Disse blir sammenlignet med gjeldende krav til førstegangstjeneste.

Til tross for innføringen av allmenn verneplikt er det en betydelig lavere andel kvinner som fordeles til tjeneste blant dem som møter på sesjon del 2. Medisinske krav, fysiske krav og andre krav til tjeneste er en del av forklaringen på dette. Mens kvinneandelen på sesjon del 2 er 43 prosent, er det bare 30 prosent kvinner blant dem som fordeles til tjeneste.

Resultatene fra legeundersøkelsen på sesjon del 2 viser at kvinner i gjennomsnitt oppnår en noe lavere skår enn menn innenfor samtlige medisinske funksjonsområder. Totalt er det 62 prosent av kvinnene og 80 prosent av mennene som regnes som feltdyktige, det vil si medisinsk egnet for ordinær tjeneste i felt. Mange tjenester har egne medisinske krav, som i ulik grad legger begrensning på hvem som kan velges.

De fysiske kravene til tjeneste er like for kvinner og menn. Resultatene fra tester av kondisjon og fysisk styrke på sesjon del 2 viser at menn oppnår en betydelig høyere skår enn kvinner, særlig innen styrke. Også på testen av allment evnenivå oppnår kvinner en noe lavere skår enn menn.

Totalt sett er det 22 prosent av de feltdyktige kvinnene og 2 prosent av de feltdyktige mennene som ikke oppfyller minstekravene til kondisjon, styrke eller allment evnenivå. Disse kandidatene vil ikke være kvalifisert til noen tjeneste i Forsvaret. For de fleste tjenester gir de tjenestespesifikke kravene vesentlige reduksjoner sammenlignet med minstekravet, særlig for kvinner.

Summary

Medical and physical employment standards for the basic military service are essential to ensure that the Norwegian Armed Forces enlist capable soldiers, and that the conscripts are fit for the service they are assigned to. If the tests used in the selection are not relevant for the tasks in the service, there is a risk that the selection is based on health and physical fitness at the expense of other relevant criteria.

In this report we explore what effect medical and physical employment standards have on the selection to the basic military service in the Norwegian Armed Forces. We compare the current standards with results from *sesjon del 2*, which is the second part of the selection process for the basic military service. The results collected are for men and women born in 1997, the first annual age cohort with conscription duty for both men and women.

Despite the introduction of conscription duty for men and women, the share of women selected to the basic military service is considerably lower compared to men. Medical, physical and other employment standards are an important factor. While 43 percent of the candidates at *sesjon del 2* are women, the female share among those selected to the basic military service is only 30 percent.

The medical examination results show that women on average obtain a lower score compared to men in all functional areas. In total, 62 percent of the women and 80 percent of the men are considered medically fit for field service. Some positions have additional medical employment standards, which limits the selection further.

Men and women are subject to the same physical employment standards. Physical endurance and physical strength are tested at *sesjon del 2*. The results show that men obtain a significantly higher score than women. Women obtain a lower score on the test of general mental ability as well.

Out of the candidates who are medically fit for field service, 2 percent of the men and 22 percent of the women do not satisfy either the minimal physical employment standards or the general mental ability requirements. These candidates are not qualified for any service in the Norwegian Armed Forces. For most services, the additional physical employment standards limit the selection further, in particular among women.

Innhold

Sammendrag	3
Summary	4
Forord	6
1 Innledning	7
2 Metode og datagrunnlag	7
3 Krav til førstegangstjeneste	8
3.1 Testing og vurdering på sesjon del 2	8
3.2 Tjenestespesifikke krav til tjeneste	19
4 Resultater og fordeling	24
4.1 Oppfylging av krav	24
4.2 Fordeling til tjeneste	30
5 Oppsummering og diskusjon	34
5.1 Hovedfunn	34
5.2 Diskusjon	36
5.3 Videre arbeid	38
Vedlegg A Medisinske resultater sesjon del 2	39
Vedlegg B Fagkoder for førstegangstjeneste	41
Referanser	44
Forkortelser	45

Forord

Denne rapporten er skrevet som en del av FFI-prosjekt 1351 "Forskning på årskull III".

Problemstillingen for rapporten er utarbeidet i samarbeid med FFI-prosjekt 1418 "Allmenn verneplikt". Dette prosjektet har en egen delaktivitet om seleksjon og har nedsatt en arbeidsgruppe som studerer temaet. Arbeidsgruppen har representanter fra Forsvarets sanitet (FSAN), Forsvarets personell- og vernepliktssenter (FPVS), Forsvarets høyskole – Norges idrettshøgskole / Forsvarets institutt (NIH/F), Hærens senter for rekruttering og seleksjon (HSRS) ved Krigsskolen (KS), Forsvarsstaben (FST), Forsvarsmateriell (FMA) og FFI. Resultater fra analysen har blitt presentert og diskutert i arbeidsgruppen.

Takk til alle deltagere i arbeidsgruppen og til Hilde Teien og Øyvind Voie for kommentarer, korrigeringer og innspill til arbeidet med denne rapporten.

Petter Kristian Køber

Kjeller, 15. august 2017

---

1 Innledning

Med innføringen av allmenn verneplikt opplever Forsvaret en kraftig økning i antall vernepliktige ungdommer som oppfyller de generelle kravene til førstegangstjeneste. Samtidig tilsier Forsvarets behov at kun en liten andel av de vernepliktige årskullene skal tjenestegjøre. Seleksjonen på sesjon er dermed viktig, og et sentralt spørsmål er om den bidrar til at Forsvaret får rett person i rett tjeneste.

For tjeneste i Forsvaret finnes det generelle minstekrav til medisinsk egnethet og fysisk og mental kapasitet. I tillegg er det mange tjenester som er ekstra krevende, og som derfor har egne tilleggskrav. Medisinske og fysiske krav er viktige, ikke bare for at Forsvaret skal få godt egnede soldater, men også for at de vernepliktige ikke skal utsettes for urimelige belastninger og påkjenninger ved å settes til en tjeneste de ikke er skikket til. Hvis kravene ikke er knyttet til faktiske arbeidskrav i tjenesten, er det imidlertid en risiko for at Forsvaret velger kandidatene med best helse og fysisk form og ikke nødvendigvis dem som er best egnet for selve førstegangstjenesten eller for en videre karriere i Forsvaret.

I denne rapporten ønsker vi å undersøke hvilke begrensninger tjenestespesifikke krav legger på hvem som kan velges til ulike typer tjeneste. Dette gjør vi ved å sammenstille krav til ulike typer tjeneste med faktiske resultater fra sesjon del 2 for 1997-kullet, det første årskullet med allmenn verneplikt. Målgruppen for rapporten er alle som jobber med seleksjon til førstegangstjeneste og videre rekruttering til Forsvaret.

Kapittel 2 beskriver metoden og datagrunnlaget for analysen. Kapittel 3 beskriver testingen og vurderingen som gjøres på sesjon del 2 og hvilke krav til førstegangstjeneste som finnes i dag. Kapittel 4 gir en analyse av hvordan de ulike kravene slår ut for de vernepliktige og for den endelige fordelingen til førstegangstjeneste. I kapittel 5 oppsummerer vi resultatene.

2 Metode og datagrunnlag

Analysen baserer seg på data fra sesjon del 2, som FFI har mottatt fra Forsvarets personell- og vernepliktssenter (FPVS). Datasettet inneholder, i tillegg til årskull og kjønn, informasjon om dato for sesjon, resultater fra legeundersøkelsen, resultater fra fysiske tester, resultater fra AE¹-test samt klassifisering og eventuell fordeling til tjeneste. Data fra sesjon del 1 eller fra oppmøte til førstegangstjeneste inngår ikke i denne analysen.

---

¹ AE: Allment evnenivå.

Vi ser i denne analysen på dem som gjennomførte sesjon del 2 i løpet av skoleåret 2015–2016, det vil si fra august 2015 til juni 2016. I denne perioden var det til sammen 20 577 kvinner og menn som deltok på sesjon del 2. Vi begrenser oss videre til dem som er født i 1997, fordi dette var det første årskullet med allmenn verneplikt. Utvalget består dermed av til sammen 14 717 vernepliktige født i 1997. Kvinneandelen i utvalget er på 43 prosent.

Tabell 2.1 Tabellen viser antall kvinner og menn i utvalget for analysen.

	Antall	Andel
Kvinner	6 292	42,8 %
Menn	8 425	57,2 %
SUM	14 717	100,0 %

I tillegg til datasettet fra sesjon har vi hatt tilgang til Forsvarets kravkatalog fra juni 2016. Den inneholder medisinske krav, fysiske krav, AE-krav, samt en rekke andre krav knyttet til rundt 90 ulike fagkoder som benyttes i førstegangstjenesten.

Basert på kravkatalogen har vi definert 15 ulike tjenestekategorier. Hver tjenestekategori har et sett av tjenestespesifikke krav knyttet til seg. Ved hjelp av resultatene fra sesjon del 2 kan vi teste hvorvidt hver enkelt vernepliktig tilfredsstiller de medisinske kravene, de fysiske kravene, AE-krav og eventuelt andre krav til tjeneste. Vi kan dermed se hvor stor andel av de vernepliktige som kvalifiserer til ulike typer tjeneste.²

Analysen i denne rapporten sier ikke noe om gyldigheten av de ulike kravene. Den gir kun et bilde av hvordan de ulike kravene slår ut på seleksjonsgrunnlaget for de ulike typene tjeneste.

3 Krav til førstegangstjeneste

Dette kapittelet begynner med en generell gjennomgang av de ulike testene og vurderingene som gjennomføres på sesjon del 2, og presenterer resultater for utvalget. Deretter gjennomgår ulike tjenestespesifikke krav til førstegangstjenesten.

3.1 Testing og vurdering på sesjon del 2

På sesjon del 2 gjennomføres det en legeundersøkelse, en psykologisk test av allment evnenivå (AE), fysiske tester og en samtale med en sesjonsoffiser. Basert på legeundersøkelsen

---

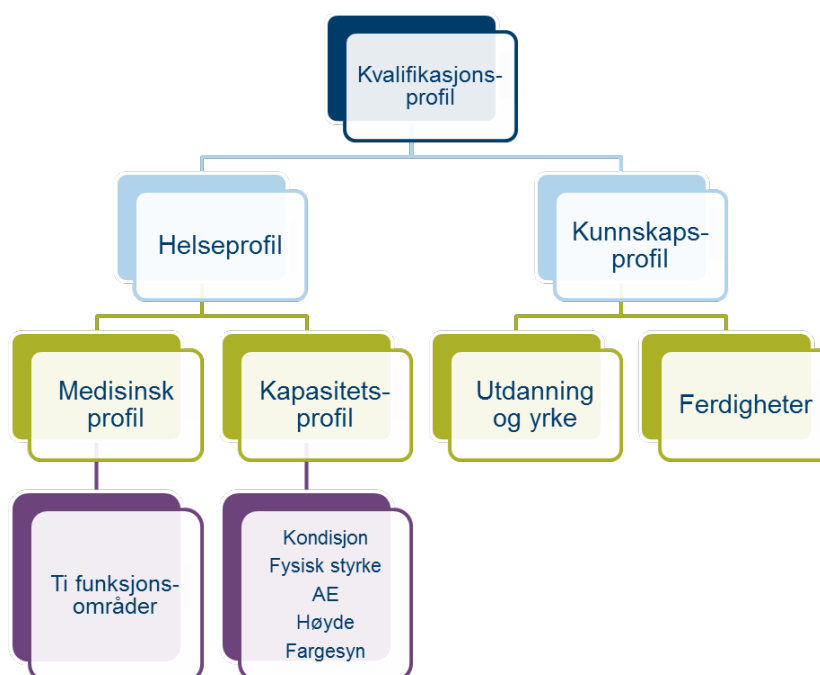
² I tilfeller hvor kravene varierer innen en gitt tjenestekategori, benytter vi det høyeste kravet. Hvis vi mangler opplysninger som er avgjørende for om en vernepliktig oppfyller et krav eller ikke, for eksempel ved at kandidaten ikke har gjennomført en fysisk test, anser vi status som ukjent.

---

bestemmes en *medisinsk profil* for hver kandidat. Resultatene fra AE-testen og de fysiske testene danner grunnlaget for en *kapasitetsprofil* for hver enkelt kandidat. I kapasitetsprofilen inngår i tillegg høyde, vekt og fargesyn.

Den medisinske profilen og kapasitetsprofilen danner en *helseprofil* for hver enkelt kandidat. Denne helseprofilen er grunnlaget for klassifisering på sesjon del 2. Videre vil den enkeltes utdanning, yrke og ferdigheter utgjøre en *kunnskapsprofil*. Til sammen gir dette en *kvalifikasjonsprofil*, som illustrert i figur 3.1. Kvalifikasjonsprofilen er en viktig del av grunnlaget når de vernepliktige skal fordeles til førstegangstjeneste i Forsvaret. De ulike profilene er beskrevet i detalj i av Forsvarets sanitet (FSAN) i FSAN P6.³

Figur 3.1 Illustrasjonen viser kvalifikasjonsprofilen på sesjon del 2.

3.1.1 Medisinsk undersøkelse

På sesjon del 2 gjennomføres det en legeundersøkelse av de vernepliktige, og retningslinjer for denne er fastlagt av FSAN og beskrevet i FSAN P6. På forhånd skal de vernepliktige ha fylt ut en detaljert egenerklæring om sin helse. Sesjonslegen har ansvar for å gjennomføre en klinisk undersøkelse, syns- og hørselstest, undersøkelse av fargesyn samt en vurdering av psykososiale forhold.

Sesjonslegen vurderer ti ulike medisinske funksjonsområder hos kandidatene: allmenn helse, fordøyelse, øyne/syn, ører/hørsel, armfunksjon, håndfunksjon, gangfunksjon, rygg, hud og

---

³ Forsvarets sanitet (2016), *FSAN P6 – Bestemmelse for militær helsetjeneste og legebedømmelse*, ikrafttredelse 1. juli 2016.

---

psykisk helse. Innen hvert funksjonsområde gis kandidaten et vurderingssiffer etter følgende skala⁴:

- 9 – normal funksjon
- 7 – ubetydelig grad av funksjonsnedsettelse
- 6 – lett til moderat grad av funksjonsnedsettelse
- 4 – høy grad av funksjonsnedsettelse
- 1 – ikke tjenestedyktig

Samlet gir dette en medisinsk profil for kandidaten. Til hjelp i vurderingen har legen tilgang til Forsvarets diagnoseliste, samt utfyllende retningslinjer for hvordan skalaen skal benyttes for de ulike funksjonsområdene.

For å klassifiseres som *tjenestedyktig* må den vernepliktige oppnå vurderingssiffer 4 eller høyere innen alle funksjonsområder. For å klassifiseres som *feltdyktig*, det vil si egnet for vanlig militærtjeneste, må den vernepliktige oppnå vurderingssiffer 7 eller høyere i psykisk helse og vurderingssiffer 6 eller høyere i alle andre funksjonsområder. Kandidater som er tjenestedyktige, men ikke feltdyktige, vil normalt ikke bli innkalt til tjeneste i fredstid, og de vil etter gjeldende regler overføres til tjenestereserven med nedsatt helseprofil.

Høyde, vekt og fargesyn inngår i kapasitetsprofilen. Det er ikke generelle krav til noen av disse, men forholdet mellom høyde og vekt kan inngå som en del av den medisinske vurderingen.

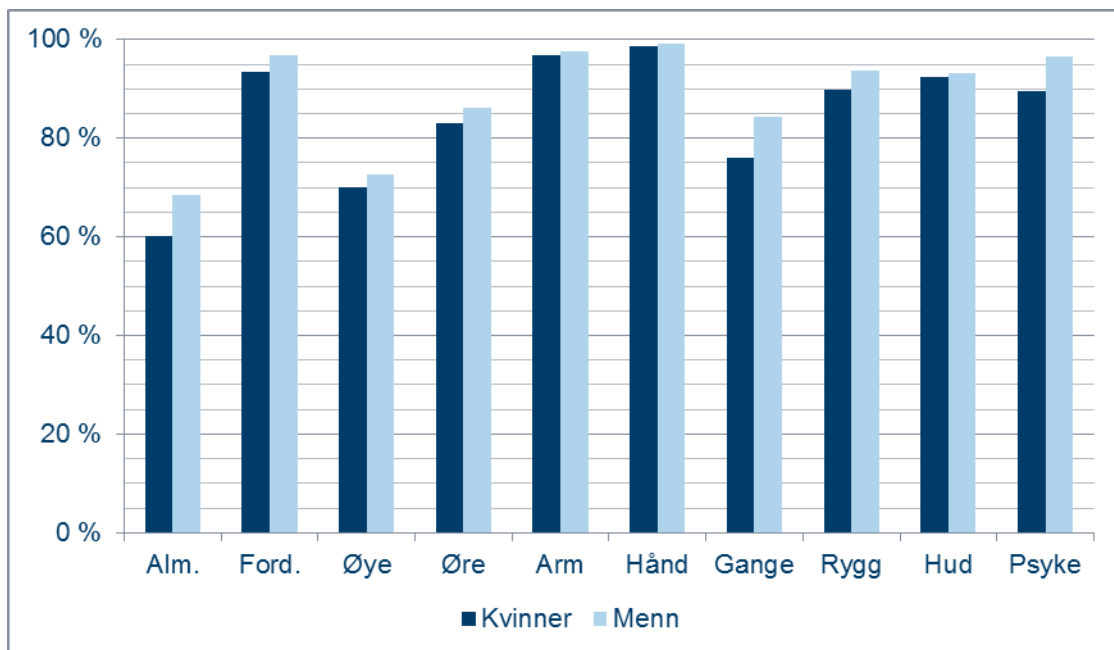
3.1.1.1 Medisinske testresultater

Resultatene fra legeundersøkelsen på sesjon del 2 viser at kvinner jevnt over oppnår et lavere vurderingssiffer enn menn innen samtlige funksjonsområder. Figur 3.2 viser andel kvinner og menn med vurderingssiffer 9, det vil si med normal funksjon, innen hvert av de ti områdene, og illustrerer denne forskjellen tydelig.

I tillegg viser figur 3.2 at det er innen allmenn helse og øyne/syn det er lavest andel vernepliktige med normal funksjon. Dette kan forklares med at allmenn helse er den mest generelle av de ti funksjonsområdene, mens det for øyne/syn kreves normalt syn uten briller for å oppnå vurderingssiffer 9. Videre ser vi at det i et flertall av kategoriene er rundt 90 prosent eller mer av de vernepliktige som har normal funksjon. Hvordan resultatet fordeler seg på de øvrige vurderingssifrene, varierer naturlig nok mellom de ulike funksjonsområdene, og en fullstendig oversikt er gjengitt i vedlegg A.

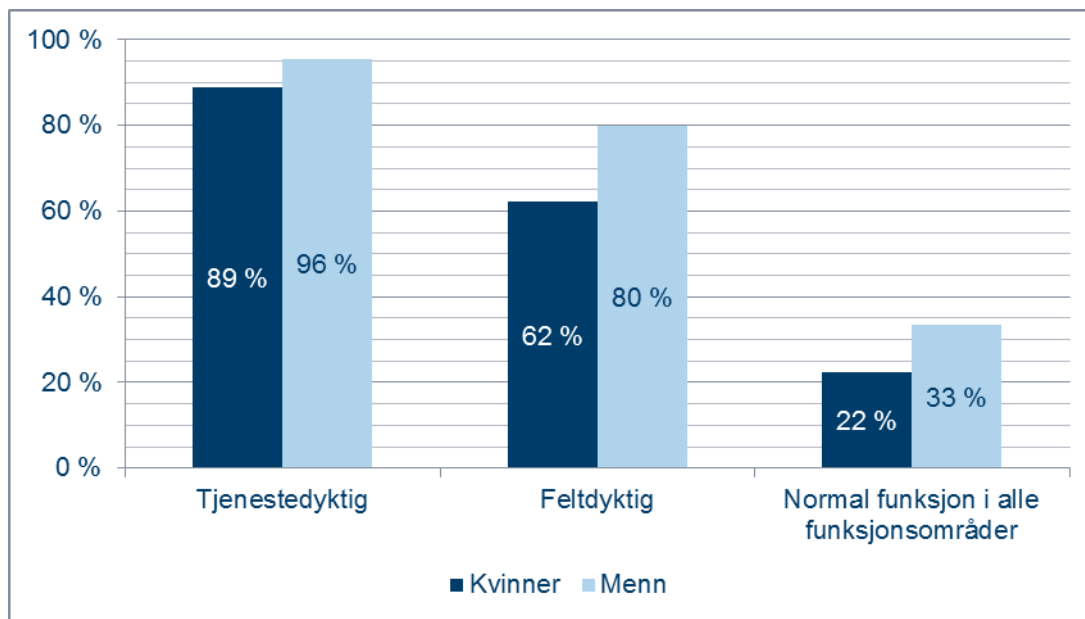
⁴ I tillegg kan vurderingssiffer 2 og 3 benyttes for henholdsvis “midlertidig tjenestedyktig” og “utsatt kjennelse”, men dette gjelder svært få kandidater.

Figur 3.2 Diagrammet viser andel kvinner og menn med normal funksjon i hver av de medisinske kategoriene. Vernepliktige født i 1997 på sesjon del 2 i perioden august 2015 til juni 2016.

Når kandidatene klassifiseres, er det den laveste skåren som blir utslagsgivende. I figur 3.3 viser vi hvor stor andel som klassifiseres som tjenestedyktige og feltdyktige. I tillegg viser vi hvor stor andel som har normal funksjon innen samtlige medisinske funksjonsområder.

Totalt sett er det 89 prosent av kvinnene og 96 prosent av mennene på sesjon del 2 som blir vurdert som tjenestedyktige, det vil si som oppnår vurderingssiffer 4 eller høyere i samtlige kategorier. Videre er det 62 prosent av kvinnene og 80 prosent av mennene som blir vurdert som feltdyktige, og som dermed vurderes som aktuelle for vanlig tjeneste i Forsvaret basert på de medisinske kriteriene. Disse oppnår altså vurderingssiffer 6 eller høyere i samtlige kategorier og 7 eller høyere i psykisk helse. Videre er det 22 prosent av de feltdyktige kvinnene og 33 prosent av de feltdyktige mennene som oppnår vurderingssiffer 9 innen samtlige funksjonsområder, det vil si uten noen form for funksjonsnedsettelse.

Figur 3.3 Diagrammet viser andel kvinner og menn som er tjenestedyktige, feltdyktige og har normal funksjon i alle de ti områdene. Vernepliktige født i 1997 på sesjon del 2 i perioden august 2015 til juni 2016.

I de videre analysene tar vi utgangspunkt i kun de feltdyktige kandidatene, siden det er de som er aktuelle for fordeling til førstegangstjeneste. I utvalget vårt er det 3 916 feltdyktige kvinner og 6 732 feltdyktige menn. Kvinneandelen blant de feltdyktige er dermed 36 prosent.

3.1.2 Fysiske tester

Det gjennomføres tester av kondisjon og styrke på sesjon del 2. Disse ble fasett inn i løpet av de første årene med todelt sesjonsordning, og innført for fullt fra høsten 2012. I de påfølgende årskullene har godt over 90 prosent av de vernepliktige på sesjon del 2 gjennomført de fysiske testene.

Kondisjon måles ved en løpetest på tredemølle med gradvis økning av hastighet og stigning. Styrke måles ved beinpress og brystpress. Kandidatene gis en skår på en skala 1–9 innen hver av kategoriene kondisjon og styrke, og skalaene som benyttes er felles for kvinner og menn. For tjeneste i Forsvaret er det et minstekrav om 2 for begge de fysiske testene på sesjon del 2.

Fra høsten 2017 innføres det et nytt fysisk testregime på sesjon del 2, slik det ble innført i Forsvaret for øvrig fra januar 2017.⁵ Beinpress og brystpress erstattes av medisinballstøt, stille

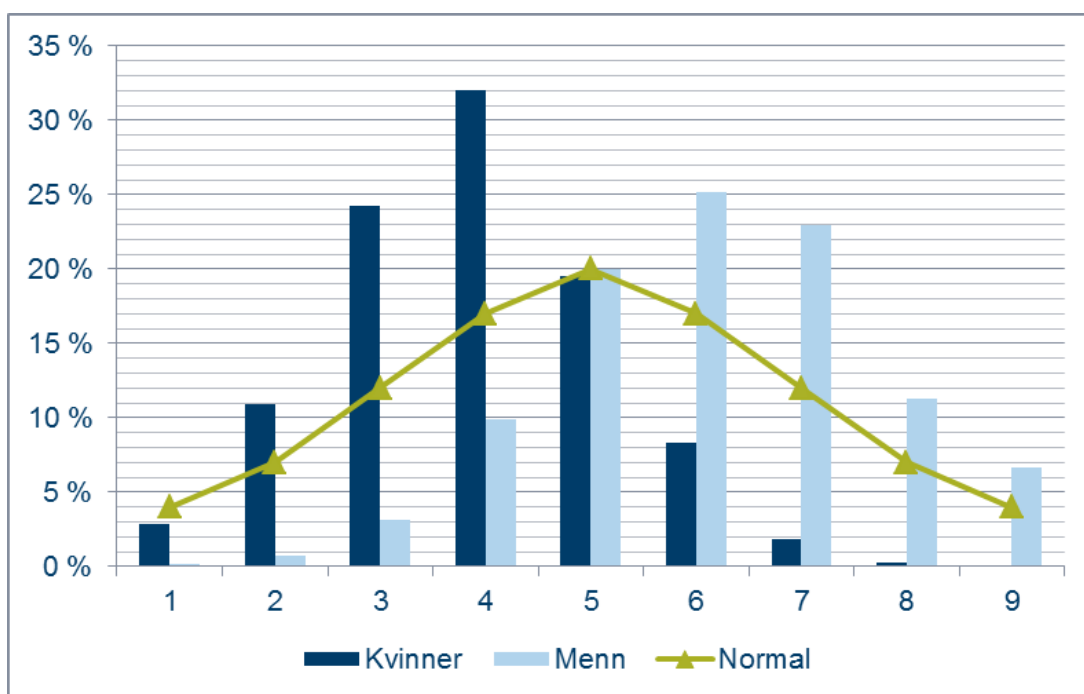
⁵ Forsvarets høgskole (2014), *Innstilling – Revidert fysisk testordning for Forsvaret*, desember 2014.

lengde og pull-ups, mens kondisjonstesten fortsatt vil gjennomføres på tredemølle. I tillegg innføres det delvis kjønnsdifferensierte vurderingsskalaer.⁶

I denne analysen legger vi det gamle testregimet til grunn, ettersom det var det som ble benyttet i analyseperioden. De tjenestespesifikke kravene er i tillegg basert på det gamle testregimet.

3.1.2.1 Testresultater kondisjon

De feltdyktige kvinnene oppnår i gjennomsnitt en skår på 3,9 i kondisjon. De feltdyktige mennene oppnår i gjennomsnitt en skår på 6,1. Spredningen i resultater er litt større for menn. Figur 3.4 viser hvordan resultatet for feltdyktige kvinner og feltdyktige menn fordeler seg sammenlignet med en standardfordeling.⁷

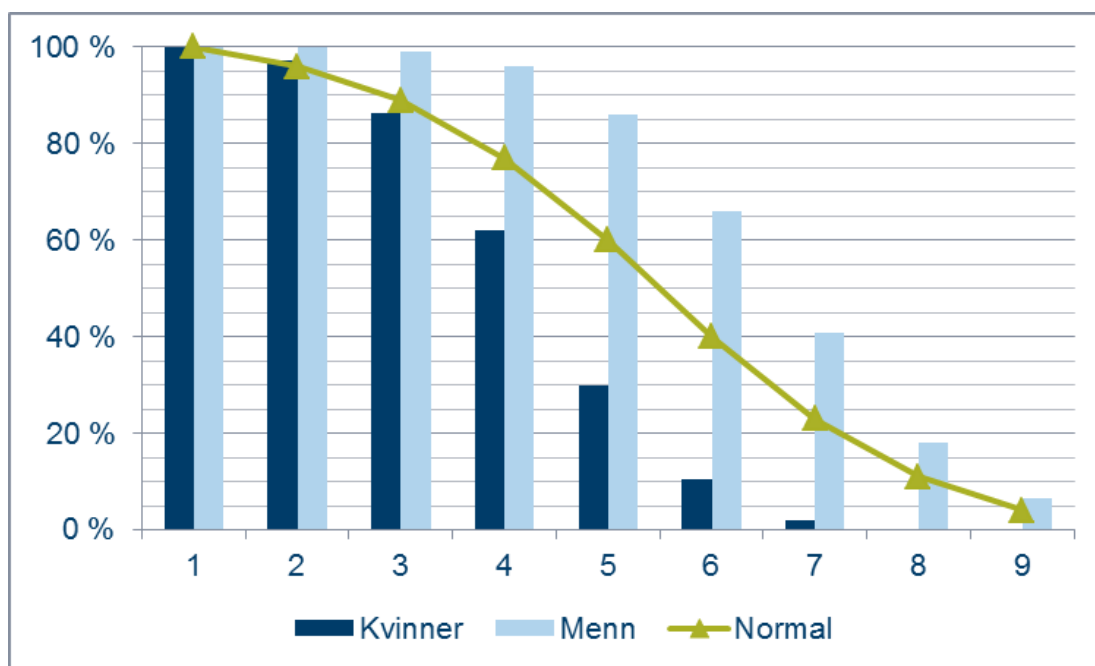
Figur 3.4 Diagrammet viser fordeling av skår (1–9) på kondisjonstest for kvinner og menn. Normalen tilsvarende en standardfordeling med 5 som gjennomsnitt og 2 som standardavvik. Feltdyktige vernepliktige født i 1997 på sesjon del 2 i perioden august 2015 til juni 2016.

Ettersom kvinner i gjennomsnitt oppnår en langt lavere skår i kondisjon enn menn, vil ethvert felles kondisjonskrav enten utelukke en høy andel av kvinnene eller klares greit av de aller

⁶ Aandstad, A. (2016), *En beskrivelse av hvordan minimumskravkalaene for Forsvarets nye fysiske testordning er fastsatt*, Forsvarets høgskole – Norges idrettshøgskole / Forsvarets institutt.

⁷ Som standardfordeling har vi benyttet *stanine* ("standard nine"), som tilsvarende en normalfordeling av skår 1–9 med 5 som gjennomsnitt og 2 som standardavvik.

fleste menn. Figur 3.5 viser hvor stor andel blant feltdyktige kvinner og menn som oppnår en gitt skår eller høyere, det vil si som er kvalifisert hvis kravet legges på gitt skår. Ved et krav om for eksempel 4 eller bedre i kondisjon, er det drøyt 60 prosent av de feltdyktige kvinnene og over 95 prosent av de feltdyktige mennene som oppfyller dette. Til sammenligning ville det i et standardfordelt utvalg vært 77 prosent som oppfylte dette kravet.

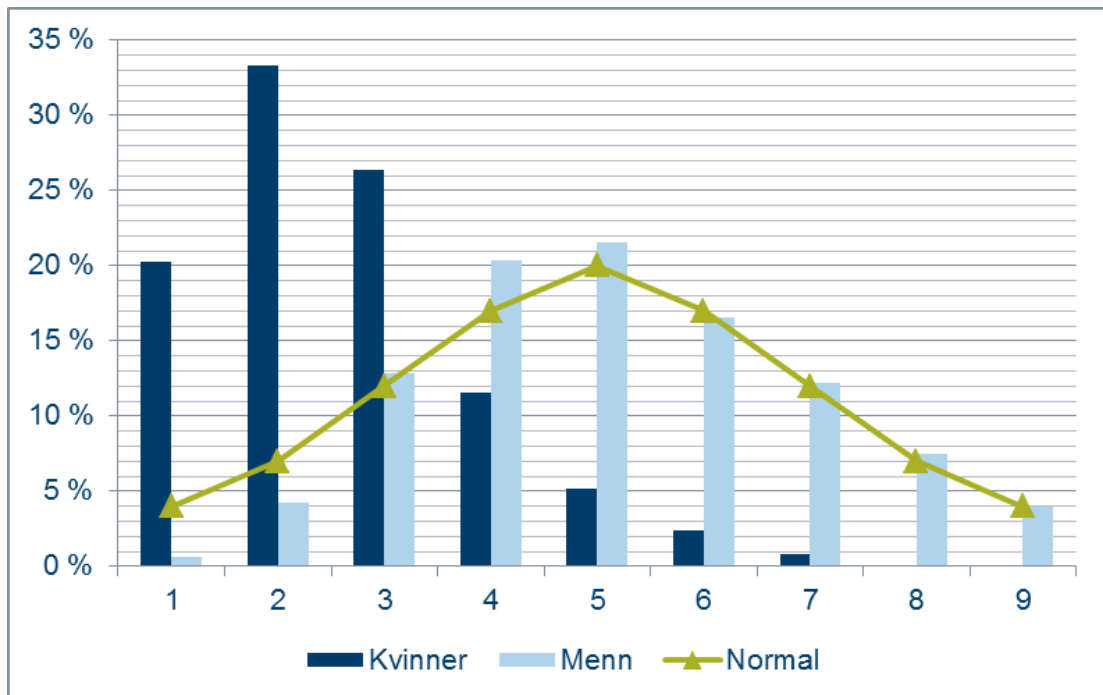
Figur 3.5 Diagrammet viser andel kvinner og menn som oppnår hver skår (1–9) eller bedre i kondisjon på sesjon del 2. Normalen tilsvarende en standardfordeling med 5 som gjennomsnitt og 2 som standardavvik. Feltdyktige vernepliktige født i 1997 på sesjon del 2 i perioden august 2015 til juni 2016.

3.1.2.2 Testresultater styrke

De feltdyktige kvinnene oppnår i gjennomsnitt en skår på 2,6 i styrke. For feltdyktige menn ligger gjennomsnittet på 5,2. Spredningen er en del større for menn, blant annet fordi de aller fleste kvinnene oppnår skår 3 eller lavere. Figur 3.6 viser hvordan resultatet fordeler seg sammenlignet med en standardfordeling.⁸

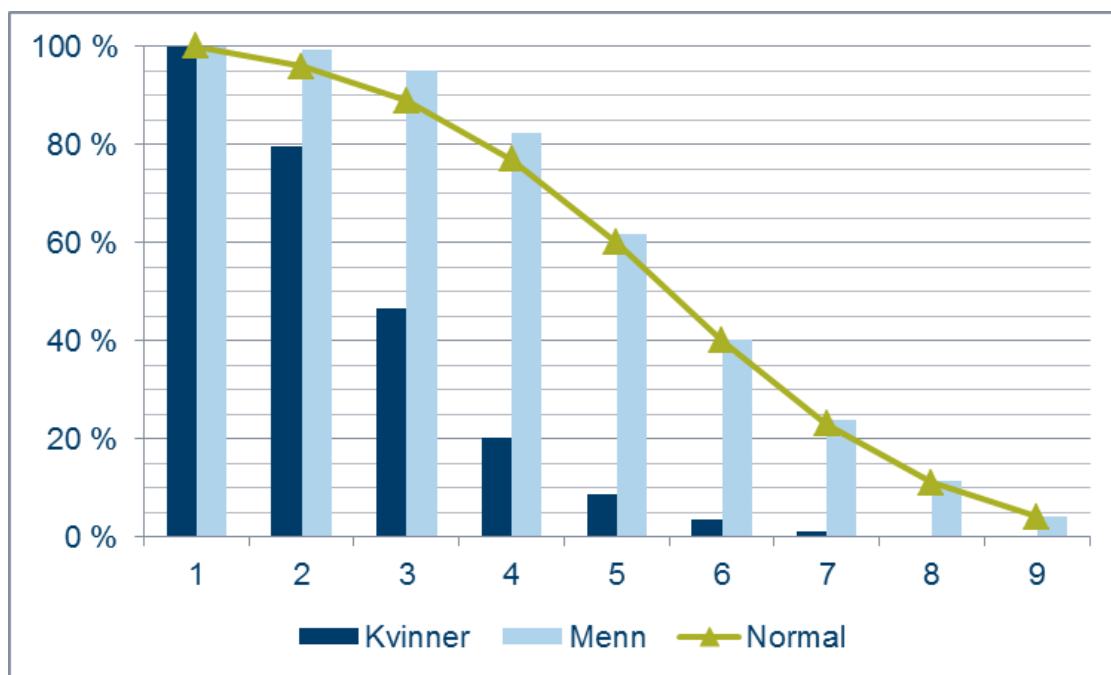
⁸ Vi benytter tilsvarende standardfordeling som for kondisjon.

Figur 3.6 Diagrammet viser fordeling av skår (1–9) på styrketest for kvinner og menn. Normalen tilsvarer en standardfordeling med 5 som gjennomsnitt og 2 som standardavvik. Feltdyktige vernepliktige født i 1997 på sesjon del 2 i perioden august 2015 til juni 2016.

Figur 3.7 viser hvor stor andel av de feltdyktige kvinnene og mennene som oppnår hver skår eller bedre i fysisk styrke. Ved et krav om for eksempel 3 eller bedre i styrke vil det være drøyt 45 prosent av de feltdyktige kvinnene og rundt 95 prosent av de feltdyktige mennene som oppfyller dette kravet. Til sammenligning ville det i et standardfordelt utvalg vært 89 prosent som oppfylte dette kravet.

Figur 3.7 Diagrammet viser andel kvinner og menn som oppnår hver skår (1–9) eller bedre i fysisk styrke på sesjon del 2. Normalen tilsvarende en standardfordeling med 5 som gjennomsnitt og 2 som standardavvik. Feltdyktige vernepliktige født i 1997 på sesjon del 2 i perioden august 2015 til juni 2016.

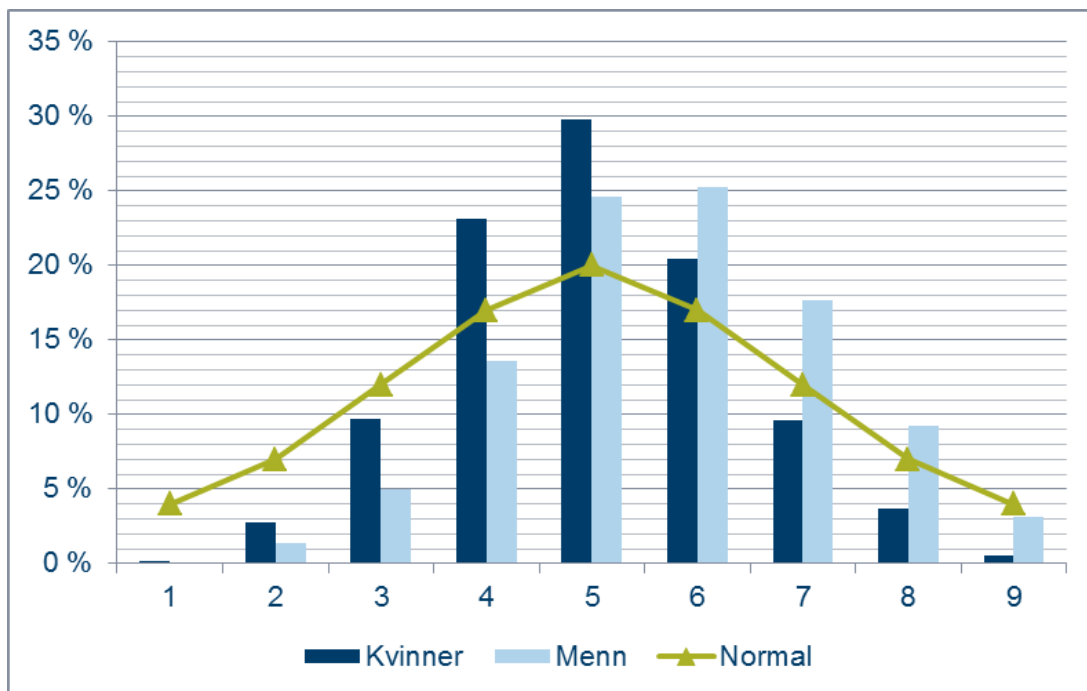
3.1.3 Test av allment evnenivå

På sesjon del 2 testes kandidatenes kunnskaper i regning, figurforståelse og ordførståelse, også kalt allment evnenivå (AE). Kandidatene gis en skår på en skala 1–9 med en forventet normalfordeling rundt 5, tilsvarende standardfordelingen vi benyttet for fysiske krav. For vanlig førstegangstjeneste er det et krav til AE på minst 3, men det kan utvises skjønn for kandidater som ikke oppnår minstekravet. For opptak til befalsutdanning er det som hovedregel et krav om AE på minst 5.⁹

3.1.3.1 AE-testresultater

Menn oppnår i gjennomsnitt en høyere AE-skår enn kvinner på sesjon del 2. De feltdyktige kvinnene oppnår i gjennomsnitt en skår på 5,0 i AE. For feltdyktige menn er gjennomsnittsskåren 5,7. Årsakene til denne observerte forskjellen er uklare. Figur 3.8 viser resultatfordelingen for feltdyktige kvinner og menn.

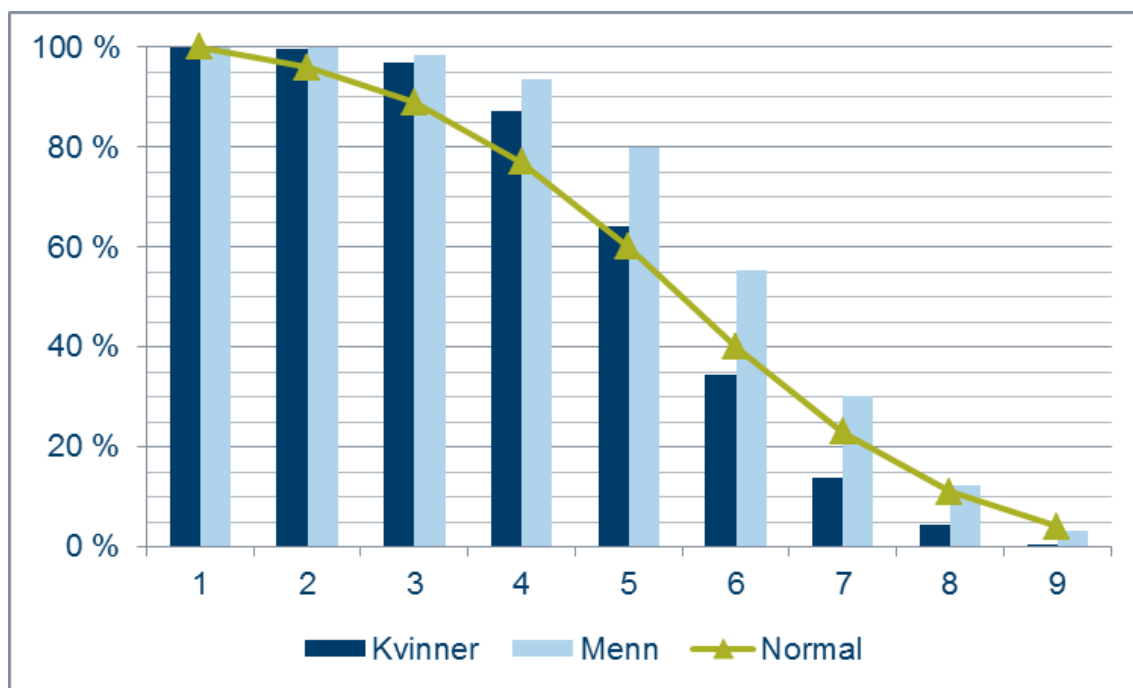
⁹ FSAN P6.

Figur 3.8 Diagrammet viser fordeling av skår (1–9) på AE-test for kvinner og menn. Normalen tilsvareer en standardfordeling med 5 som gjennomsnitt og 2 som standardavvik. Feltdyktige vernepliktige født i 1997 på sesjon del 2 i perioden august 2015 til juni 2016.

Hvis AE benyttes som krav, vil det utelukke en høyere andel kvinner enn menn. Figur 3.9 illustrerer dette. For eksempel ved et krav om AE på minst 5, vil det være snaut 65 prosent av de feltdyktige kvinnene og snaut 80 prosent av de feltdyktige mennene som oppfyller dette.¹⁰ Til sammenligning ville det i et standardfordelt utvalg vært 60 prosent som oppfylte dette kravet. Det er altså både blant feltdyktige kvinner og feltdyktige menn en høyere andel som oppfyller dette kravet, enn det som er forventet i årskullet som helhet, gitt standardfordelingen.

¹⁰ Disse kandidatene utgjør rekrutteringsgrunnlaget for befals- og offisersutdanning i Forsvaret, hvis vi forutsetter at fysisk form er trenbart. I dette utvalget utgjør de 2 511 kvinner og 5 377 menn.

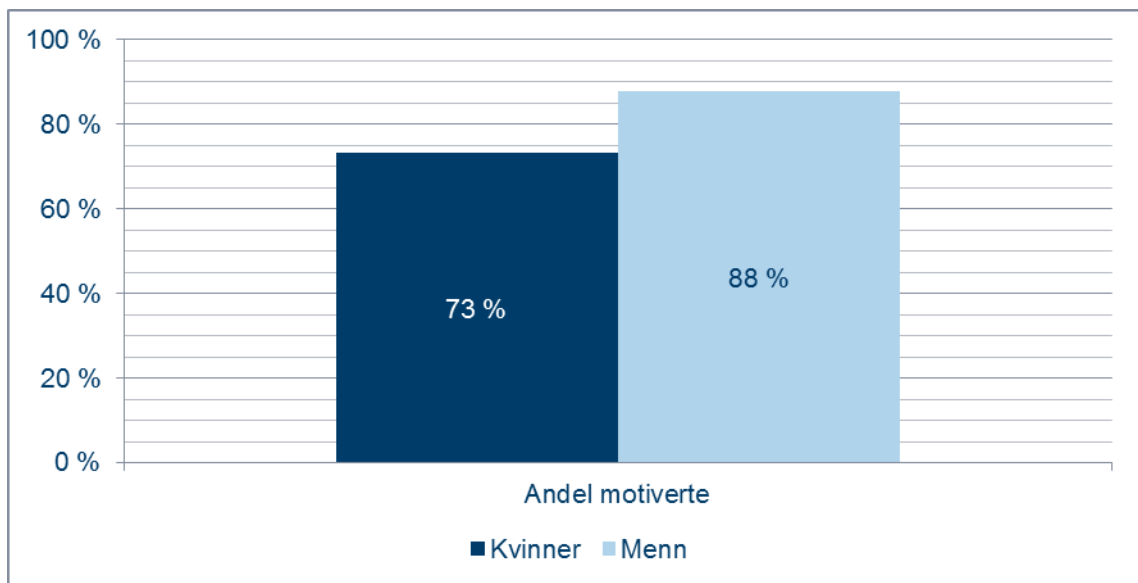

Figur 3.9 Diagrammet viser andel kvinner og menn som oppnår hver skår (1–9) eller bedre i AE på sesjon del 2. Normalen tilsvarer en standardfordeling med 5 som gjennomsnitt og 2 som standardavvik. Feltdyktige vernepliktige født i 1997 på sesjon del 2 i perioden august 2015 til juni 2016.

3.1.4 Motivasjon

Ved slutten av sesjonsdagen registrerer sesjonsoffiseren en gjennomføringsprognose for den vernepliktige, det vil si en vurdering av kandidatens evne til å gjennomføre førstegangs-tjenesten. Gjennomføringsprognosen inngår i grunnlaget for fordeling til tjeneste.

Ett av elementene i gjennomføringsprognosen er hvorvidt kandidaten er motivert eller ikke. Resultater fra sesjon del 2 viser at 73 prosent av de feltdyktige kvinnene og 88 prosent av de feltdyktige mennene blir vurdert som motiverte. Merk at dette er sesjonsoffiserens subjektive vurdering av kandidatens motivasjon og ikke kandidatens egen oppfatning. Videre gjøres denne vurderingen ved slutten av sesjonsdagen. Kandidatens motivasjon kan derfor være påvirket av resultatene som hun eller han har oppnådd gjennom sesjonsdagen.

Figur 3.10 Diagrammet viser andel kvinner og menn som er vurdert som motiverte. Felt-dyktige vernepliktige født i 1997 på sesjon del 2 i perioden august 2015 til juni 2016.

3.2 Tjenestespesifikke krav til tjeneste

I analysen undersøker vi hvilke medisinske krav og kapasitetskrav som stilles til ulike tjenester i Forsvaret. I tillegg ser vi på noen av de viktigste kunnskapskravene til enkelttjenester, men disse inngår ikke som en del av analysen.

Vi har tatt utgangspunkt i Forsvarets kravkatalog fra juni 2016. Den inneholder medisinske krav, fysiske krav, AE-krav, samt en rekke andre krav knyttet til rundt 90 ulike fagkoder som benyttes i førstegangstjenesten. Vi har forenklet dette til 15 ulike kategorier, som hver består av én eller flere fagkoder som naturlig hører sammen, og som i hovedsak har likelydende krav.

3.2.1 Tjenestekategorier

I analysen tar vi utgangspunkt i 15 ulike kategorier av fagkoder for førstegangstjeneste. Disse er presentert i tabell 3.1. Utgangspunktet for kategoriseringen er grenthørighet, medisinske krav og kondisjonskrav.¹¹ Dette er ikke en uttømmende kategorisering, men er ment å dekke en størst mulig andel av fagkodene som benyttes. Alle fagkodene fra kravkatalogen med tilhørende tjenestekategori er gjengitt i vedlegg B.

¹¹ Styrkekrav og AE-krav kan variere innen en gitt kategori.

Tabell 3.1 Tjenestekategoriene som benyttes i analysen. Kategoriene er fargekodet som følger: Kategorier i Hæren er markert med grønn, kategorier i Sjøforsvaret er markert med mørkeblå, kategorier i Luftforsvaret er markert med lyseblå, mens felleskategorier er markert med oransje. Fargekodene benyttes også for tjenestekategoriene i den videre analysen.

Kategori	Utfyllende beskrivelse
Ordinær tjeneste Hær	Tjenester i Hæren uten særskilte krav, hovedsakelig reparatør-tjenester i Hans Majestet Kongens Garde (HMKG) og Brigade Nord
Artilleri/sanitet	Artilleri- eller sanitetstjeneste i Brigade Nord ¹²
Samband/støtte	Sambands- eller støttetjeneste i Brigade Nord ¹³
Infanteri/kavaleri/ingeniør	Infanteri-, kavaleri- eller ingeniørtjeneste i Brigade Nord
Militærpoliti	Militærpolititjeneste i Brigade Nord
Gardist	Gardist i HMKG
Grensejeger	Grensejeger ved Garnisonen i Sør-Varanger (GSV)
Ordinær tjeneste Sjø	Tjenester i Sjøforsvaret uten særskilte krav, hovedsakelig operativ eller støttetjeneste på land
Kokk	Kokketjeneste på fartøy
Røykdykker	Røykdykkertjeneste på fartøy
Annen fartøytjeneste	Annen operativ eller støttetjeneste i Sjøforsvaret på fartøy
Ordinær tjeneste Luft	Tjenester i Luftforsvaret uten særskilte krav, for eksempel flyteknisk tjeneste eller forvaltning.
Luftvern	Luftverntjeneste
Baseforsvar	Baserforsvarstjeneste i Luftforsvaret, også kjent som <i>Force Protection</i>
Fallskjermjeger	Fallskjermjeger i Forsvarets spesialkommando (FSK)

Vi har valgt å utelate en del av de minst brukte fagkodene som har tilleggskrav som ikke enkelt lar seg kategorisere sammen med andre fagkoder. Eksempler på dette er vakt- og sikrings-tjeneste i E-bataljonen, journalisttjeneste i Sjøforsvaret og transporttjeneste i Luftforsvaret. Vi har heller ikke inkludert tjenester i Kystjegerkommandoen eller Taktisk båtskvadron, da disse avdelingene har få vernepliktige. I tillegg har vi utelatt enkelte tjenester med egne opptak, for eksempel drillgardist, artillerijeger¹⁴ eller flyverutdanning. Fallskjermjeger er tatt med som en målestokk og et eksempel på et av de tøffeste kravene som benyttes.

¹² Omfatter ikke artillerijegere.

¹³ Støtte omfatter transport- og logistikkjenester samt tjenester med krav til fagutdanning i Ingeniør- og Sanitetsbataljonen, for eksempel elektriker eller ambulansesjåfør.

¹⁴ De medisinske og fysiske kravene til artillerijeger på sesjon er i tillegg noe høyere enn for vanlig artilleritjeneste.

3.2.2 Medisinske krav

For hver av de 15 tjenestekategoriene som ble presentert i tabell 3.1, har vi gjennomgått de medisinske kravene slik de er angitt i kravkatalogen. Kravene er oppsummert i tabell 3.2. Tjenestespesifikke medisinske krav kommer i tillegg til krav til tjenestedyktighet og feltdyktighet, som illustrert i figur 3.11.

Figur 3.11 Diagrammet viser ulike nivåer av medisinske krav til tjeneste.

Kategorien “Ordinær tjeneste Hær” har ingen medisinske tilleggskrav. Denne kategorien består stort sett av reparatørtjenester i HMKG og Brigade Nord. Alle øvrige tjenestekategorier som benyttes i Hæren, har tilleggskrav til gange og rygg. For infanterister, kavalerister, ingeniører samt grensejegere er det krav om høyeste skår. For alle de øvrige medisinske funksjonsområdene, med unntak av øye og øre, stilles det tilleggskrav for enkelte av tjenestekategoriene. Det er særlig verdt å merke seg at det for militærpoliti, gardist og grensejeger er krav om høyeste skår i psykisk helse.

“Ordinær tjeneste Sjø” er operativ tjeneste eller støttetjeneste på land. For all tjeneste på fartøy er det tilleggskrav innen fordøyelse, hud og psykisk helse. For røykdykkere på fartøy er det også tilleggskrav innen syn, hørsel og rygg.

Kategorien “Ordinær tjeneste Luft” består hovedsakelig av støttefunksjoner. Alle øvrige tjenestekategorier i Luftforsvaret har tilleggskrav. For luftverntjeneste er det tilleggskrav innen gange, rygg og psykisk helse. For baseforsvarstjeneste er det ekstra strenge krav til gange og rygg, og også tilleggskrav innen øye, øre og psykisk helse.

Fallskjermjeger er tjenesten med de høyeste medisinske kravene. Tjenesten har tilleggskrav innen samtlige medisinske kategorier og krav om høyeste skår i halvparten av dem.¹⁵

Tabell 3.2 Tabellen viser medisinske krav til tjeneste i hver av de 15 tjenestekategoriene. Mørkere farge indikerer høyere krav.

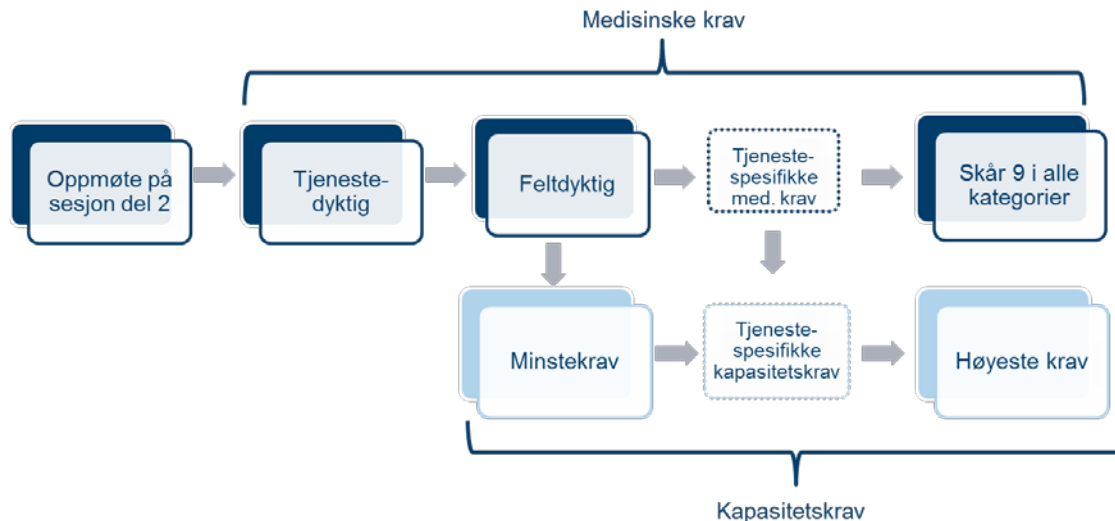
	Alm.	Ford.	Øye	Øre	Arm	Hånd	Gange	Rygg	Hud	Psyke
Minstekrav	6	6	6	6	6	6	6	6	6	7
Ordinær tjeneste Hær	6	6	6	6	6	6	6	6	6	7
Artilleri/sanitet	6	6	6	6	6	6	7	7	7	7
Samband/støtte	6	6	6	6	6	6	7	7	7	7

¹⁵ Jegertroppen, som er et eget tilbud for vernepliktige kvinner i FSK, har de samme medisinske kravene. Denne tjenesten er ikke inkludert i analysen.

	Alm.	Ford.	Øye	Øre	Arm	Hånd	Gange	Rygg	Hud	Psyke
Infanteri/kavaleri/ingeniør	7	7	6	6	7	7	9	9	7	7
Militærpoliti	7	6	6	6	6	6	7	7	6	9
Gardist	6	6	6	6	6	6	7	7	6	9
Grensejeger	7	7	6	6	7	7	9	9	7	9
Ordinær tjeneste Sjø	6	6	6	6	6	6	6	6	6	7
Kokk på fartøy	6	7	6	6	6	6	6	6	7	9
Røykdykker	6	7	7	7	6	6	6	7	7	9
Annen fartøystjeneste	6	7	6	6	6	6	6	6	7	9
Ordinær tjeneste Luft	6	6	6	6	6	6	6	6	6	7
Luftvern	6	6	6	6	6	6	7	7	6	9
Baseforsvar	6	6	7	7	6	6	9	9	6	9
Fallskjermjeger	7	7	9	9	7	7	9	9	7	9

3.2.3 Kapasitetskrav

For de aller fleste fagkodene er det tjenestespesifikke kapasitetskrav. Dette kan være krav til fysisk kapasitet, AE, høyde, fargesyn eller en kombinasjon av disse. Kravene er oppsummert i tabell 3.3. Fargesyn er ikke inkludert i den videre analysen. Tjenestespesifikke kapasitetskrav kommer i tillegg til både tjenestespesifikke medisinske krav og minstekrav til kapasitetsprofilen. Dette er illustrert i figur 3.12.

Figur 3.12 Diagrammet viser ulike nivåer av medisinske krav og kapasitetskrav til tjeneste.

Alle tjenestekategoriene i Hæren har tilleggskrav innen kondisjon eller styrke. Alle de operative tjenestene i Brigade Nord har krav om minst 4 i kondisjon. Høyest krav til kondisjon er det for grensejegere, med minst 5. Videre er det kun militærpoliti, gardist og enkelte sambands- og støttetjenester som ikke har krav om minst 3 i styrke. Gardist er en av få tjenestekategorier i

Hæren uten tilleggskrav til styrke, men der er det derimot et krav til høyde som utelukker en del kvinner. En del tjenester i Hæren har et krav om 4 i AE, mens for militærpoliti samt en del håndverkertjenester i Ingeniør- og Sanitetsbataljon er det krav om 5.

I Sjøforsvaret er det tilleggskrav til kondisjon eller styrke for alle tjenestekategoriene, med unntak av kokk på fartøy. De høyeste fysiske kravene er til røykdykkere, med 5 i både kondisjon og styrke. En del tjenester, både på fartøy og på land, har også krav til 4 i AE.

For alle tjenestekategoriene i Luftforsvaret, er krav om minst 3 i kondisjon. For luftvern eller baseforsvar er det et ytterligere tilleggskrav innen både kondisjon og styrke. Luftforsvaret har dessuten tilleggskrav til AE i alle tjenestekategorier.

Det høyeste fysiske kravet er for fallskjermjegere, med 6 i kondisjon.¹⁶ Vi mangler opplysninger om styrkekravet for fallskjermjegere, men det er et krav om 5 i AE.

Tabell 3.3 Tabellen viser kapasitetskrav for hver av de 15 tjenestekategoriene i analysen. Mørkere farge indikerer høyere krav. For kategorier som inneholder fagkoder med ulike krav til styrke eller AE, er disse angitt som et intervall.

	Kondisjon	Styrke	AE	Andre krav
Minstekrav	2	2	3	
Ordinær tjeneste Hær	2	3	3	
Artilleri/sanitet	4	3	3–4	
Samband/støtte	3	2–3	3–5	
Infanteri/kavaleri/ingeniør	4	3	3	
Militærpoliti	4	2	5	Fargesyn 9
Gardist	3	2	3	Høyde: 167 cm ¹⁷
Grensejeger	5	3	4	
Ordinær tjeneste Sjø	3	2–3	3–4	
Kokk på fartøy	2	2	3	
Røykdykker	5	5	4	Fargesyn 9
Annen fartøytjeneste	3	3	3–4	
Ordinær tjeneste Luft	3	2	4	
Luftvern	4	3	5	
Baseforsvar	4	3	4	
Fallskjermjeger	6		5	Fargesyn 6

¹⁶ Jegertroppen har et krav om minst 4 i kondisjon, men er ikke inkludert i denne analysen.

¹⁷ For drillgardist er kravet 170 cm, i tillegg til at det er egne opptaksprøver.

3.2.4 Kunnskapskrav

For en del av tjenestene angir kravkatalogen spesifikke kunnskapskrav. De viktigste kunnskapskravene er:

- Svømming: Det er et krav om å kunne svømme 200 meter for en rekke av de aktuelle fagkodene. Dette gjelder alle sjøbaserte tjenester i Sjøforsvaret, fallskjermjegere, grensejegere samt utvalgte operative tjenester i Brigade Nord.
- Sivil utdanning: For enkelte fagkoder er det krav om relevant sivil utdanning. Dette gjelder hovedsakelig utdanning på videregående nivå innen elektrofag, mekaniske fag og maskinfag (NUS¹⁸-kode 455) eller bygg- og anleggsgfag (NUS-kode 457), men også enkelte andre utdanninger. Formålet med disse fagkodene er å sikre avdelingene relevant kompetanse innen ulike fagområder. Flertallet av disse fagkodene har få eller ingen medisinske og fysiske krav utover minstekravene.
- Førerkort: Mange fagkoder har et krav om førerkort klasse B. Ofte finnes fagkodene i par, slik at de ulike avdelingene kan sikre seg at en viss andel av de menige har førerkort.¹⁹

Vi har i denne analysen ikke hatt tilgang til den fullstendige kunnskapsprofilen for de ulike kandidatene. Kunnskapskravene er derfor ikke inkludert i den videre analysen.

4 Resultater og fordeling

I dette kapittelet vil vi først sammenstille de tjenestespesifikke kravene med resultatene fra sesjon del 2 og se på hvor mange som oppfyller de ulike kravene. Deretter ser vi på den faktiske fordelingen til tjeneste på sesjon del 2.

4.1 Oppfylld av krav

Vi vil først undersøke hvor stor andel av de feltdyktige kandidatene som oppfyller kravene til de ulike tjenestekategoriene som ble introdusert i kapittel 3. Vi har benyttet resultatene fra sesjon del 2 for vernepliktige født i 1997 i perioden august 2015 til juni 2016. Vi ser først på de medisinske kravene og kapasitetskravene hver for seg, og deretter på de samlede kravene.

---

¹⁸ NUS: Norsk standard for utdanningsgruppering.

¹⁹ Eksempel: "Grensejeger" og "Grensejeger med førerkort kl. B" er separate fagkoder, slik at GSV kan sikre seg at en viss andel av grensejegerne har førerkort.

4.1.1 Medisinske krav

Vi har benyttet resultatene fra legeundersøkelsen sesjon del 2 og sammenlignet dem med de medisinske kravene til tjeneste. Analysen viser at mens det for enkelte tjenestekategorier er mange feltdyktige kandidater som er uaktuelle på grunn av den medisinske profilen, er det andre tjenestekategorier hvor feltdyktighet er tilstrekkelig. Analysen viser også at det i de fleste tjenestekategorier er en noe lavere andel kvinner enn menn som oppfyller kravene. Tabell 4.1 viser hvor stor andel blant feltdyktige kvinner og menn som oppfyller kravene i hver enkelt tjenestekategori.

I Hæren er det mange tjenestekategorier hvor godt over 90 prosent av de feltdyktige tilfredsstillende de medisinske kravene, både blant kvinner og menn. De strengeste medisinske kravene i Hæren finner vi hos grensejegerne, med henholdsvis 71 prosent og 78 prosent av de feltdyktige kvinnene og mennene som tilfredsstillende kravet, men også i brigaden er det en del tjenester med relativt strenge medisinske krav. Nedsatt funksjonsdyktighet innen gange, rygg og psyke blir særlig utslagsgivende.

I Sjøforsvaret er det 95 prosent eller flere av de feltdyktige, både blant kvinner og menn, som oppfyller de medisinske kravene for de aller fleste tjenestekategorier. Unntaket er røykdykker, hvor andelen er 73 prosent blant kvinner og 78 prosent blant menn.

I Luftforsvaret er det baseforsvarstjeneste som skiller seg ut med de strengeste kravene, med henholdsvis 62 prosent og 68 prosent av de feltdyktige kvinnene og mennene godkjent for tjeneste. Dette er også tjenestekategorien med de strengeste medisinske kravene totalt sett, med unntak av fallskjermjeger, hvor det er rundt halvparten av de feltdyktige kandidatene som tilfredsstillende kravene.

Tabell 4.1 Tabellen viser andel kvinner og menn med godkjent og ikke godkjent medisinsk profil relativt til de ulike tjenestekategoriene. Feltdyktige vernepliktige født i 1997 på sesjon del 2 i perioden august 2015 til juni 2016.

	Kvinner		Menn	
	Godkjent	Ikke godkjent	Godkjent	Ikke godkjent
Minstekrav	100 %	0 %	100 %	0 %
Ordinær tjeneste Hær	100 %	0 %	100 %	0 %
Artilleri/sanitet	92 %	8 %	95 %	5 %
Samband/støtte	92 %	8 %	95 %	5 %
Infanteri/kavaleri/ingeniør	73 %	27 %	79 %	21 %
Militærpoliti	85 %	15 %	91 %	9 %
Gardist	92 %	8 %	96 %	4 %
Grensejeger	71 %	29 %	78 %	22 %
Ordinær tjeneste Sjø	100 %	0 %	100 %	0 %

	Kvinner		Menn	
	Godkjent	Ikke godkjent	Godkjent	Ikke godkjent
Kokk	95 %	5 %	97 %	3 %
Røykdykker	73 %	27 %	78 %	22 %
Annen fartøytjeneste	95 %	5 %	97 %	3 %
Ordinær tjeneste Luft	100 %	0 %	100 %	0 %
Luftvern	92 %	8 %	96 %	4 %
Baseforsvar	62 %	38 %	68 %	32 %
Fallskjermjeger	47 %	53 %	53 %	47 %

4.1.2 Kapasitetskrav

Vi har benyttet resultatene fra de fysiske testene, AE-testen samt målt høyde på sesjon del 2 og sammenlignet dem med kapasitetskravene til tjeneste. Kravene er de samme for kvinner og menn. Ettersom testresultatene er ulike for kvinner og menn, slår det ulikt ut for de to kjønnene. Forholdet mellom de ulike tjenestekategoriene kan også være ulik for kvinner og menn.

Tabell 4.2 viser hvor stor andel av de feltdyktige kvinnene og mennene som oppfyller kapasitetskravene til hver tjenestekategori. I kategorier hvor kravene til AE og fysisk styrke varierer, har vi benyttet det høyeste kravet innen hver kategori. En del av kandidatene på sesjon del 2 har av ulike årsaker ikke gjennomført én av eller begge de fysiske testene. I de tilfeller hvor resultatet av denne testen er avgjørende for om kandidatens kapasitetsprofil er godkjent for en tjenestekategori eller ikke, regner vi statusen som ukjent.

Minstekravene til kondisjon, styrke og AE gjør at en del feltdyktige kandidater er uaktuelle for vanlig tjeneste i Forsvaret. Dette gjelder 22 prosent av kvinnene og 2 prosent av mennene, og det er særlig kravet om 2 i styrke som er utslagsgivende. I tillegg er det 10 prosent av kvinnene og 5 prosent av mennene som ikke har gjennomført én eller flere av testene, men som tilfredsstillter øvrige krav.

For de fleste tjenestekategoriene gir de tjenestespesifikke kravene vesentlige reduksjoner sammenlignet med minstekravet, særlig for kvinner. Det fremste unntaket er kokk, som ikke har noen tjenestespesifikke kapasitetskrav i det hele tatt.

I Hæren skiller grensejeger seg ut som tjenestekategorien med lavest andel kvinner som tilfredsstillter kapasitetskravene. Også blant menn er grensejeger en av tjenestene med lavest andel som tilfredsstillter kapasitetskravene. Det er likevel to tjenestekategorier i brigaden – samband/støtte og militærpoliti – hvor andelen som tilfredsstillter kapasitetskravene er enda litt lavere. Hovedforklaringen på denne kjønnsforskjellen er at grensejeger har de tøffeste fysiske kravene, og det slår mest ut for kvinner. I de to andre kategoriene er det AE-kravet som er mest utslagsgivende, og her er forskjellen mellom kvinner og menn mindre.

Tjenestekategorien med de mest moderate fysiske kravene er gardist, og det ville vært naturlig å tro at det var her kjønnsforskjellen var minst. Det er også hele 63 prosent av de feltdyktige kvinnene som tilfredsstill de fysiske kravene til denne tjenesten. Med et høydekrav på 167 cm er det imidlertid mange kvinner som faller ut, og det er dermed 37 prosent av kvinnene som tilfredsstill alle kravene til denne tjenesten.²⁰

Røykdykker er tjenestekategorien med de strengeste kapasitetskravene totalt sett, med tøffe krav til både styrke og kondisjon. Særlig styrkekravet på 5 gjør at det er svært få kvinner som tilfredsstill kravet. For hoveddelen av tjenestene i Sjøforsvaret, er det rundt 33 prosent av de feltdyktige kvinnene som tilfredsstill kravene.

Ordinær tjeneste i Luftforsvaret har relativt moderate kapasitetskrav, og det er en av få tjenestekategorier hvor over halvparten av de feltdyktige kvinnene tilfredsstill alle krav. Samtidig er luftvern og baseforsvar tjenestekategorier med relativt tøffe fysiske krav, noe som særlig påvirker andelen kvinner som tilfredsstill kravene. Luftvern har i tillegg et krav om AE på minst 5. For menn er luftvern dermed den tjenestekategorien utenom røykdykker som har de tøffeste kapasitetskravene totalt sett.

Tabell 4.2 Tabellen viser andel kvinner og menn med godkjent, ikke godkjent og ukjent kapasitetsprofil relativt til de ulike tjenestekategoriene. Feltdyktige vernepliktige født i 1997 på sesjon del 2 i perioden august 2015 til juni 2016.

	Kvinner			Menn		
	Godkjent	Ikke godkjent	Ukjent	Godkjent	Ikke godkjent	Ukjent
Minstekrav	68 %	22 %	10 %	93 %	2 %	5 %
Ordinær tjeneste Hær	39 %	52 %	9 %	89 %	6 %	5 %
Artilleri/sanitet	26 %	67 %	7 %	82 %	14 %	4 %
Samband/støtte	25 %	70 %	6 %	72 %	24 %	4 %
Infanteri/kavaleri/ingeniør	28 %	64 %	8 %	86 %	10 %	5 %
Militærpoliti	33 %	62 %	5 %	73 %	23 %	4 %
Gardist	37 %	58 %	6 %	91 %	4 %	5 %
Grensejeger	14 %	80 %	6 %	74 %	22 %	4 %
Ordinær tjeneste Sjø	33 %	59 %	8 %	84 %	11 %	5 %
Kokk	68 %	22 %	10 %	93 %	2 %	5 %
Røykdykker	2 %	93 %	4 %	49 %	47 %	4 %
Annen fartøytjeneste	33 %	59 %	8 %	84 %	11 %	5 %
Ordinær tjeneste Luft	56 %	35 %	8 %	88 %	8 %	5 %
Luftvern	20 %	75 %	5 %	70 %	26 %	4 %

²⁰ Gjennomsnittshøyden blant feltdyktige kvinner er 168 cm. Det er 42 prosent av de feltdyktige kvinnene som er 166 cm eller lavere, og som dermed ikke oppfyller høydekravet på 167 cm. Blant feltdyktige menn er det 1 prosent som ikke oppfyller høydekravet.

	Kvinner			Menn		
	Godkjent	Ikke godkjent	Ukjent	Godkjent	Ikke godkjent	Ukjent
Baseforsvar	26 %	67 %	7 %	82 %	14 %	4 %
Fallskjermjeger ²¹	-	90 %	10 %	-	45 %	55 %

Ved å legge sammen de medisinske kravene og kapasitetskravene, som ble analysert i de foregående avsnittene, får vi de totale helsekravene til de ulike tjenestekategoriene. Tabell 4.3 viser hvor stor andel som oppfyller alle helsekravene til hver tjenestekategori.

Kapasitetskravene blir mer utslagsgivende enn de medisinske kravene, noe som er naturlig siden det kun er feltdyktige kandidater som vi vurderer. Totalbildet er dermed relativt likt det vi så for kapasitetskravene i foregående avsnitt, selv om tallene jevnt over er noe lavere.

Tabell 4.3 Tabellen viser andel kvinner og menn med godkjent, ikke godkjent og ukjent helseprofil relativt til de ulike tjenestekategoriene. Feltdyktige vernepliktige født i 1997 på sesjon del 2 i perioden august 2015 til juni 2016.

	Kvinner			Menn		
	Godkjent	Ikke godkjent	Ukjent	Godkjent	Ikke godkjent	Ukjent
Minstekrav	68 %	22 %	10 %	93 %	2 %	5 %
Ordinær tjeneste Hær	39 %	52 %	9 %	89 %	6 %	5 %
Artilleri/sanitet	25 %	69 %	6 %	78 %	18 %	4 %
Samband/støtte	23 %	72 %	5 %	69 %	28 %	4 %
Infanteri/kavaleri/ingeniør	21 %	73 %	6 %	69 %	28 %	4 %
Militærpoliti	29 %	66 %	5 %	68 %	29 %	3 %
Gardist	34 %	61 %	5 %	88 %	8 %	4 %
Grensejeger	11 %	85 %	4 %	59 %	37 %	3 %
Ordinær tjeneste Sjø	33 %	59 %	8 %	84 %	11 %	5 %
Kokk	64 %	26 %	9 %	90 %	5 %	5 %
Røykdykker	2 %	95 %	4 %	39 %	58 %	3 %
Annen fartøytjeneste	32 %	61 %	7 %	81 %	14 %	4 %
Ordinær tjeneste Luft	56 %	35 %	8 %	88 %	8 %	5 %
Luftvern	18 %	77 %	5 %	68 %	29 %	4 %
Baseforsvar	17 %	79 %	5 %	56 %	41 %	3 %
Fallskjermjeger	-	95 %	5 %	-	69 %	31 %

²¹ Vi har ikke hatt tilgang til styrkekravet for fallskjermjegere i denne analysen. Det er derfor ikke mulig å angi hvor mange som har godkjent kapasitets- eller helseprofil for denne tjenesten.

For avdelingene som skal ha soldater i tjeneste, er antallet som er aktuelle for de ulike tjenestene viktigere. Tabell 4.4 viser hvor mange kvinner og menn som tilfredsstill alle helsekrav til hver av tjenestekategoriene. Merk at dette kun gjelder dem som er født i 1997 og som var på sesjon del 2 i perioden august 2015 til juni 2016. Selv om dette årskullet utgjorde hoveddelen av de vernepliktige som var på sesjon del 2 i denne perioden, var det også kandidater fra andre årskull. Ettersom det er mange som får utsettelse på både sesjon del 1 og sesjon del 2, særlig blant menn, vil det også være en del vernepliktige fra 1997-kullet i senere årskull. Totaltallet på antall som kan selekteres til ulike tjenestetyper i løpet av et år, vil derfor være høyere.

Tabell 4.4 Tabellen viser antall kvinner og menn med godkjent helseprofil relativt til de ulike tjenestekategoriene.²² Feltdyktige vernepliktige født i 1997 på sesjon del 2 i perioden august 2015 til juni 2016.

	Kvinner	Menn	SUM
Minstekrav	2 665	6 251	8 916
Ordinær tjeneste Hær	1 543	5 985	7 528
Artilleri/sanitet	964	5 253	6 217
Samband/støtte	905	4 626	5 531
Infanteri/kavaleri/ingeniør	837	4 626	5 463
Militærpoliti	1 144	4 553	5 697
Gardist	1 338	5 894	7 232
Grensejeger	422	4 003	4 425
Ordinær tjeneste Sjø	1 303	5 662	6 965
Kokk	2 522	6 044	8 566
Røykdykker	71	2 612	2 683
Annen fartøytjeneste	1 240	5 473	6 713
Ordinær tjeneste Luft	2 207	5 906	8 113
Luftvern	722	4 550	5 272
Baseforsvar	652	3 790	4 442

I overkant av 20 prosent av de feltdyktige kvinnene og 2 prosent av de feltdyktige mennene tilfredsstill ikke de spesifikke kravene til noen av tjenestekategoriene. I antall utgjør dette nærmere 900 kvinner og rundt 150 menn. Dette er kandidater som er klassifisert som egnet for vanlig tjeneste i Forsvaret, men som det ikke er mulig å finne noe tjeneste til hvis man legger medisinske krav og kapasitetskrav for hver enkelt tjenestekategori til grunn.²³

²² Fallskjermjeger er ikke med i oversikten, fordi vi ikke vet hvor mange som har godkjent helseprofil for denne tjenesten.

²³ I tillegg er det rundt 300 kvinner og 200 menn som ikke er kvalifisert for noen tjenestekategorier, men som har ukjent status for en del av kategoriene på grunn av ikke gjennomførte fysiske tester.

4.2 Fordeling til tjeneste

Vi vil nå se på den faktiske fordelingen til tjeneste på sesjon del 2. Vi vil først se på resultatet for *alle* vernepliktige i årskullet som har vært på sesjon del 2, deretter på de feltdyktige kandidatene. Til slutt ser vi på to eksempler: gardisttjeneste og luftverntjeneste.

Vi deler resultatet av sesjon del 2 opp i følgende fire hovedkategorier:

- *Direkte fordelt til tjeneste* betyr at kandidaten får tildelt tid og avdeling for oppmøte til førstegangstjeneste på sesjonsdagen.
- *Klassifisert ufordelt* betyr at kandidaten ikke får tildelt tjeneste på sesjonsdagen, men kan kalles inn senere ved behov.
- *Overføring til utdanningsreserve* betyr at kandidaten på grunn av helseprofil eller anvendelighet ikke er aktuell for vanlig førstegangstjeneste.
- *Ikke tjenestedyktig* benyttes når kandidaten har fått vurderingssiffer 1 i minst ett av de medisinske funksjonsområdene.

I tillegg er det en liten gruppe – rundt 150 vernepliktige – som er identifisert som kandidater til vernepliktige akademikere (VA).²⁴

Figur 4.1 viser hvordan resultatet av sesjon del 2 fordeler seg blant alle vernepliktige født i 1997 som var på sesjon del 2 i den aktuelle perioden. Utvalget består av nærmere 15 000 vernepliktige, hvorav 43 prosent er kvinner. Av disse var det i underkant av 8 000 som ble direkte fordelt til tjeneste.

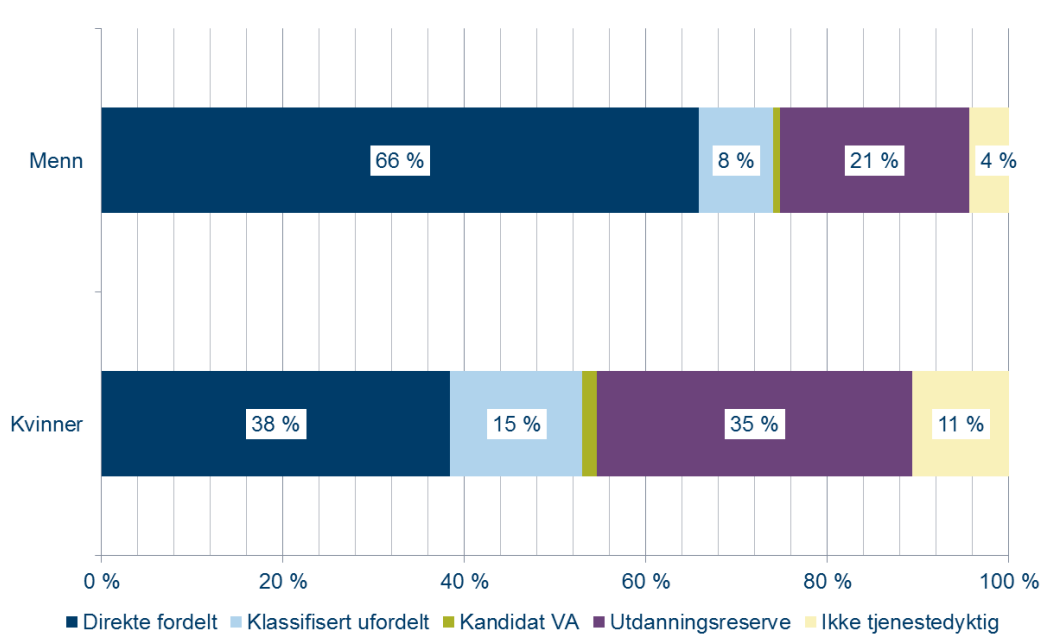
Figuren viser at 66 prosent av mennene blir direkte fordelt til tjeneste, mens tilsvarende tall for kvinnene er 38 prosent. Kvinneandelen etter sesjon del 2 – altså blant dem som fordeles direkte til tjeneste – blir dermed 30 prosent, sammenlignet med 43 prosent for dem som har møtt til sesjon del 2.

I samtlige av de øvrige kategoriene finner vi ikke bare en større andel av kvinnene, men også et høyere antall kvinner enn menn. Vi ser blant annet at 15 prosent av kvinnene ble klassifisert ufordelt – det vil si funnet egnet til tjeneste, men ikke fordelt til tjeneste – mot 8 prosent av mennene.

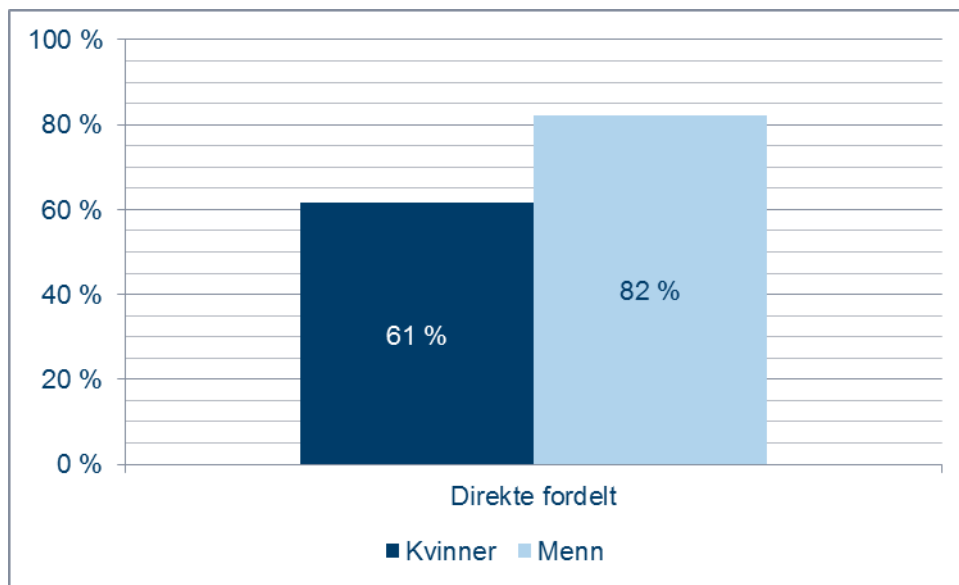
²⁴ VA er vernepliktige med sivil utdanning på mastergradsnivå eller høyere som kalles inn for å dekke Forsvarets behov for akademisk kompetanse. VA het tidligere vernepliktig akademisk befal (VAB).

Figur 4.1 Diagrammet viser prosentvis fordeling av resultatet av sesjon del 2 for kvinner og menn. Vernepliktige født i 1997 på sesjon del 2 i perioden august 2015 til juni 2016.

I analysen i kapittel 4.1 så vi kun på de feltdyktige kandidatene, altså kandidater som oppfyller alle medisinske krav til tjeneste. Figur 4.2 viser hvor stor andel av de feltdyktige kvinnene og mennene som blir direkte fordelt til tjeneste. Figuren viser at 61 prosent av kvinnene og 82 prosent av mennene i denne gruppen blir direkte fordelt.

Figur 4.2 Diagrammet viser andel direkte fordelte kvinner og menn. Feltdyktige vernepliktige født i 1997 på sesjon del 2 i perioden august 2015 til juni 2016.

Når de vernepliktige fordeles til tjeneste, tilordnes de avdeling hvor rekruttperioden skal gjennomføres. For tjeneste i Sjøforsvaret og Luftforsvaret vil hoveddelen av de vernepliktige fordeles til rekruttskole på Madla. Tjenestegjørende i Hæren vil derimot fordeles til GSV, HMKG eller bataljon i brigaden. Kvinneandelen blant de vernepliktige som er fordelt til de ulike avdelingene, varierer fra 12 prosent til 54 prosent i det aktuelle utvalget.

Hvilken tjeneste som skal gjennomføres eller hvilken fagkode som er benyttet for fordelingen, blir ikke registrert. Dette gjør at vi med det gjeldende datagrunnlaget ikke kan beregne en kvinneandel for hver av tjenestekategoriene. Enkelte fagkoder er imidlertid såpass dominerende i sine avdelinger at det er mulig å danne seg et visst bilde. Eksempler på dette er gardisttjeneste og luftverntjeneste. Nedenfor oppsummerer vi analysen og fordelingen for disse to tjenestekategoriene.

Eksempel: Gardisttjeneste

Over 1 000 vernepliktige tjenestegjør som gardister årlig.²⁵ Godt over 90 prosent av de feltdyktige kandidatene er medisinsk kvalifisert til gardisttjeneste, til tross for tilleggskrav innen gange, rygg og psykisk helse. Videre er det moderate fysiske krav, men høydekravet gjør at mange kvinner faller ut.

I dette utvalget er kvinneandelen blant de direkte fordelte til HMKG i overkant av 20 prosent. Dette inkluderer imidlertid også andre tjenester enn vanlig gardisttjeneste.

Eksempel: Luftverntjeneste

Luftverntjeneste er en annen tjeneste med mange tjenesteplasser.²⁶ Som for gardisttjeneste, er det godt over 90 prosent av de feltdyktige kandidatene som er medisinsk kvalifisert til luftverntjeneste, til tross for tilleggskrav innen gange, rygg og psykisk helse.

Luftverntjeneste har tilleggskrav innen styrke og kondisjon. I tillegg er det et krav om 5 i AE. Det betyr at alle som gjennomfører denne tjenesten, også er kvalifisert for opptak til befals- og offisersutdanning. Samlet gjør dette at mange kvinner og menn ikke er kvalifisert.

For fordeling til Luftvern bataljonen på Ørland var kvinneandelen i utvalget over 50 prosent og blant de høyeste i Forsvaret. I de to foregående årene – fra 2014 til 2016 – hadde avdelingen gjennomført et eksperiment med å kalle inn 50 prosent kvinner og 50 prosent menn.²⁷

---

²⁵ <https://forsvaret.no/karriere/forstegangstjeneste/muligheter>

²⁶ <https://forsvaret.no/karriere/forstegangstjeneste/muligheter>

²⁷ Se Hellum (2016) for mer om erfaringene fra dette eksperimentet.

Vi har tidlige observert at nærmere 900 kvinner og rundt 150 menn er feltdyktige uten å tilfreds-
stille de spesifikke kravene til noen av tjenestekategoriene. Resultatene fra sesjon del 2 viser at
nærmere 30 prosent av disse likevel fordeles til tjeneste.

En viktig forklaring er at vi har benyttet gjeldende kravkatalog per juni 2016. Kravene som vi
måler de vernepliktige opp mot, er dermed ikke nødvendigvis de samme som dem som er
benyttet på sesjon i hele perioden fra august 2015. Det fremgår av kravkatalogen at en revisjon
ble gjennomført i mai 2016, og at denne medførte en skjerping av flere krav. For eksempel var
det før denne revisjonen en rekke tjenester i Hæren og Sjøforsvaret som ikke hadde minstekrav
til kondisjon og fysisk styrke. Feltdyktige kandidater med minst 3 i AE ville da vært kvalifisert
for flere tjenestekategorier, deriblant “Ordinær tjeneste Hær” og “Ordinær tjeneste Sjø”.

En skjerping av kravene til ulike typer tjeneste kan bety at disse kandidatene ikke ville ha blitt
fordelt til tjeneste om de møtte på sesjon del 2 påfølgende år. Det kan imidlertid ikke utelukkes
at det også benyttes en viss grad av skjønn i vurderingene, og at enkelte kandidater dermed blir
fordelt til en tjeneste hvor de formelt ikke oppfyller kravene.

5 Oppsummering og diskusjon

I denne rapporten har vi undersøkt hvilke begrensninger tjenestespesifikke krav legger på hvem
som kan velges til ulike typer tjeneste. Vi har benyttet kravkatalogen og sammenlignet den med
faktiske resultater fra sesjon del 2 for 1997-kullet, det første årskullet med allmenn verneplikt.

5.1 Hovedfunn

Resultatene fra legeundersøkelsen på sesjon del 2 viser at kvinner i gjennomsnitt oppnår en noe
lavere skår enn menn innenfor samtlige medisinske funksjonsområder. Det er uklart om dette
skyldes faktiske forskjeller i helsetilstanden hos kvinner og menn, eller om kvinner og menn
rapporterer om eventuelle helseproblemer i ulik grad.²⁸

Totalt er det 62 prosent av kvinnene og 80 prosent av mennene som regnes som feltdyktige, det
vil si medisinsk egnet for ordinær tjeneste i felt. Videre er det 22 prosent av kvinnene og 33 pro-
sent av mennene som ikke får påvist noen medisinske begrensninger på legeundersøkelsen på
sesjon del 2, det vil si som oppnår skår 9 innen alle funksjonsområder.

Mange tjenester har egne medisinske krav. Disse legger i ulik grad begrensning på hvem som kan
velges til ulike typer tjeneste. Hvis vi ser bort fra fallskjermjeger, er det baseforsvarstjeneste

---

²⁸ Det er verdt å merke seg at kvinner skårer lavere enn menn også i funksjonsområdet øye/syn, hvor legens vurdering
er basert på en synstest og en detaljert beskrivelse av kravet for de ulike vurderingssifrene.

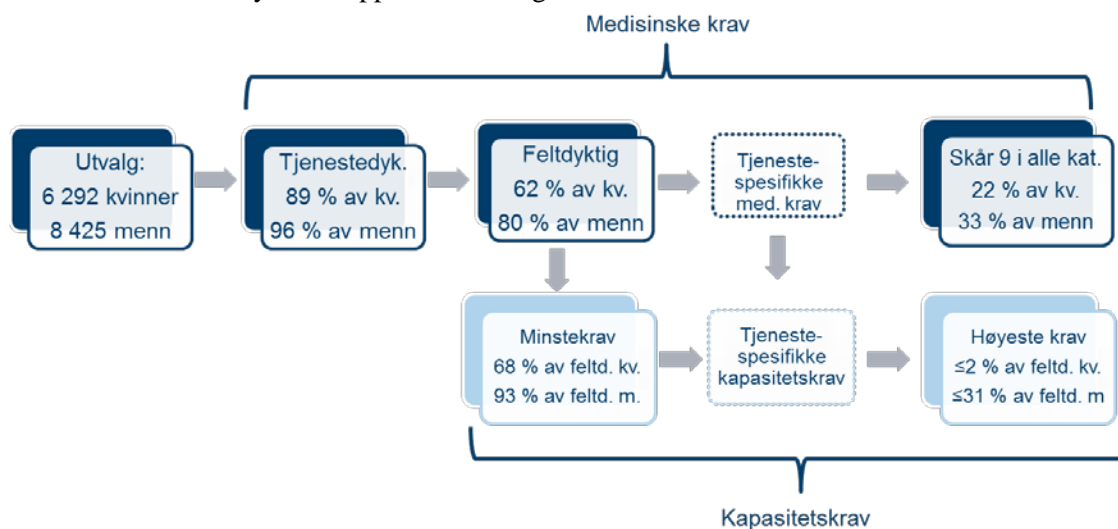
som har de strengeste medisinske kravene. Det er 38 prosent av de feltdyktige kvinnene og 32 prosent av de feltdyktige mennene som ikke oppfyller de medisinske kravene til denne tjenesten.

De fysiske testresultatene fra sesjon del 2 viser at menn oppnår en betydelig høyere skår enn kvinner, særlig innen styrke. Forskjellene er så store at ethvert felles krav til kondisjon eller styrke enten vil utelukke en høy andel av kvinnene eller klares av de aller fleste menn. Vi observerer videre at menn har en større spredning i fysiske testresultater, og at de fysiske testene dermed kan sies å gi et bedre mål på fysisk kapasitet for menn enn for kvinner. Også på AE²⁹-testen oppnår kvinner en noe lavere skår enn menn.

Totalt sett er det 68 prosent av de feltdyktige kvinnene og 93 prosent av de feltdyktige mennene som oppfyller minstekravene til kondisjon, styrke og AE. Hvis vi ser bort fra dem som ikke har gjennomført alle fysiske tester, er det dermed 22 prosent av de feltdyktige kvinnene og 2 prosent av de feltdyktige mennene som ikke oppfyller minstekravene til kondisjon, styrke eller AE. Disse kandidatene vil ikke være kvalifisert til noen tjeneste i Forsvaret.

Hvis vi ser på de strengeste tjenestespesifikke kravene som er observert i analysen, er det svært få kvinner som oppfyller disse. Kun 2 prosent av de feltdyktige kvinnene oppfyller alle krav til røykdykkertjeneste, og avhengig av styrkekravet er det færre enn 5 prosent som oppfyller kravene til fallskjermjeger. For menn er det høyst 31 prosent som vil oppfylle alle krav til fallskjermjeger, og dette er dermed tjenesten med de høyeste kravene i analysen.

Hovedfunnene i analysen er oppsummert i figur 5.1.

Figur 5.1 Diagrammet viser hvor stor andel av dem som møter på sesjon del 2 som oppfyller medisinske krav og kapasitetskrav til førstegangstjeneste.³⁰

²⁹ AE: Allment evnenivå.

³⁰ Forklaring på forkortelser i figuren: kv.: kvinner, m.: menn, med.: medisinske, kat.: kategorier, tjenestedyk.: tjenestedyktige, feltd.: feltdyktige.

Samlet sett gjør medisinske krav, fysiske krav og andre krav at det for alle tjenestekategorier er langt flere kvinner enn menn som ikke er kvalifisert. Dette er en helt sentral forklaring på at det blant dem som møter på sesjon del 2, er en betydelig lavere andel kvinner som fordeles til tjeneste, selv etter innføringen av allmenn verneplikt. Mens kvinneandelen på sesjon del 2 er 43 prosent, utgjør kvinnene bare 30 prosent av dem som fordeles til tjeneste.

5.2 Diskusjon

Gjennomgangen av kravkatalogen viser at de fleste tjenestekategorier har tilleggskrav til medisinsk egnethet, fysisk kapasitet og/eller mental kapasitet. For det meste er det ikke vanskelig å forstå rasjonalet for hvert enkelt krav, selv om vi i denne analysen ikke har vurdert gyldigheten av kravene. For eksempel er det ikke unaturlig at tjenester i Brigade Nord eller i GSV med mye aktivitet i felt krever god kondisjon, at en baseforsvarssoldat bør ha god rygg eller at dårlig fordøyelse kan være problematisk om bord på et fartøy. Medisinske og fysiske krav er også viktig for at de vernepliktige ikke skal utsettes for urimelige belastninger og påkjenninger. Det er også viktig å ta hensyn til eventuelle kjønnsforskjeller i hvilke følger ulike typer ekstrembelastninger har for soldatene.³¹ Hvis vi ser på det samlede bildet som alle kravene gir, dukker det imidlertid opp noen dilemmaer.

Hvis det ikke er en sammenheng mellom testene som benyttes og oppgavene som skal utføres i tjenesten, er resultatet gjerne at styrkeprodusentene setter kravene ut fra en skjønsmessig vurdering av den oppgitte skalaen. Da er det en risiko for at kravet benyttes som en norm, ved at det for eksempel settes et krav til 7 innen et medisinsk funksjonsområde i den tro at det gir friskere og dermed bedre soldater, mens 6 egentlig er godt nok for tjenesten. Medisinske og fysiske krav kan da gå på bekostning av andre, kanskje mer relevante seleksjonskriterier for tjenesten. En mulig konsekvens kan være at Forsvaret velger de friskeste, raskeste og sterkeste kandidatene uten at det nødvendigvis gir de best egnede kandidatene.

Det slår også ulikt ut for kvinner og menn, i og med at kvinner systematisk oppnår svakere fysiske og medisinske resultater. Det kan også bidra til et mer kjønnsdelt forsvar, hvor kvinner tjenestegjør i enkelte avdelinger med lavere medisinske og fysiske krav. En viktig forutsetning for å rekruttere flere kvinner til Forsvaret, er dessuten at de kvinnene som gjennomfører førstegangstjeneste har en god og meningsfull førstegangstjeneste.³²

Fra høsten 2017 innføres det et nytt fysisk testregime på sesjon del 2, og med det også kjønnsdifferensierte krav for enkelte typer tjeneste.³³ Bildet vil da bli ganske annerledes enn det vi har registrert for 1997-kullet, men det er fremdeles avgjørende at styrkeprodusentene setter fysiske krav som er relevante for den aktuelle tjenesten.

---

³¹ Bækken, L. V. og Teien, H. K. (2016), *Allmenn verneplikt – militært multifaktorielt stress – er det kjønnsforskjeller?*, FFI-rapport 16/01581.

³² Forsvarets forskningsinstitutt (2017), *VITEN 1/2017 – Slik får Forsvaret flere kvinner*, FFI-rapport 17/00889.

³³ Aandstad (2016).

Det kan heller ikke utelukkes at reduserte valgmuligheter på sikt kan påvirke kvinners motivasjon for førstegangstjeneste. Tall fra sesjon del 1, som alle ungdommer i et årskull besvarer, viser at motivasjonen for tjeneste i Forsvaret økte de to første årene med allmenn verneplikt, særlig for kvinner, men også for menn.³⁴ I det tredje årskullet med allmenn verneplikt gikk motivasjonen imidlertid noe ned.³⁵

Men hvorfor er det slik at kvinner oppnår en lavere skår, ikke bare på fysiske tester, men også innen medisinsk skår og AE? Forklaringene er nok sammensatte, men et viktig usikkerhetsmoment i analysen er motivasjonen for tjeneste. Resultatene fra sesjon del 2 viser at det er en lavere andel kvinner enn menn som er motivert for tjeneste, og det er naturlig å stille seg spørsmålet om det påvirker resultatene på den medisinske undersøkelsen og de ulike testene. Motivasjonen på sesjon del 2 er imidlertid ikke egnet som en forklaringsvariabel for ulike resultater på testene, ettersom den måles ved slutten av sesjonsdagen. Det er dermed ikke mulig å si om en kandidat har oppnådd svakere resultater på grunn av manglende motivasjon, eller om kandidaten er umotivert på grunn av svake resultater.

At kvinner i gjennomsnitt oppnår en lavere skår enn menn på AE-testen, er noe vi har observert over tid.³⁶ Denne kjønnsforskjellen ble også observert i Forsvarets egen evaluering av sesjonsordningen.³⁷ Resultater fra sesjon del 1 viser at kvinner i gjennomsnitt har rapportert et høyere karaktersnitt fra ungdomsskolen, og det gjelder også for dem som velges videre til sesjon del 2.³⁸ Det er dermed et avvik mellom skolekarakterer og resultater på AE-testen. Vi har i denne analysen ikke vurdert om dette kan forklares med selve testen, om det skyldes motivasjon eller om det er andre mulige årsaker. Det er imidlertid viktig at Forsvaret forsikrer seg om at AE-testen reflekterer den generelle egnetheten, uavhengig av kjønn, særlig nå som allmenn verneplikt er innført.

En tidligere analyse av frafall i førstegangstjenesten tyder på at motivasjon er den viktigste faktoren for gjennomføring, men at god fysisk form og helse også virker positivt.³⁹ Videre kan tjenesteuttalelsen ved avsluttet førstegangstjeneste være både et mål på prestasjon i tjeneste og en indikator på om den vernepliktige er aktuell for rekruttering til videre tjeneste. Det er vist at god tjenesteuttalelse kan knyttes til både god fysisk form og høy AE.⁴⁰ Begge disse analysene ble gjennomført før innføringen av allmenn verneplikt. Det er heller ikke skilt på ulike typer tjeneste i noen av dem, så de sier lite om betydning for den enkelte tjenesten.

For langsiktig rekruttering av personell til Forsvaret, kan det være andre faktorer som er viktigere enn ved seleksjon til førstegangstjeneste. Fysisk kapasitet er i stor grad trenbart, og

---

³⁴ Køber, P. K. (2016), *Fra sesjonsplikt til verneplikt for kvinner – motivasjon og seleksjon på sesjon del 1 for årskullene 1992–1997*, FFI-rapport 2016/00014.

³⁵ Forsvarets forskningsinstitutt (2017).

³⁶ Køber, P. K. (2015), *Velger Forsvaret de rette ungdommene? – analyse av seleksjon, gjennomføring og frafall i førstegangstjeneste 2010–2014*, FFI-rapport 2014/02174.

³⁷ Forsvaret (2014), *Evaluering av sesjonsordningen 2014*.

³⁸ Køber (2016).

³⁹ Køber (2015).

⁴⁰ Køber, P. K., Lang-Ree, O. C., Stubberud, K. S. og Martinussen, M. (2017), *Predicting Basic Military Performance for Conscripts in the Norwegian Armed Forces*, akseptert for publisering i *Military Psychology*.

---

resultatene fra sesjon del 2 er dermed ikke avgjørende på lengre sikt. AE-testen vil derimot være avgjørende ved senere opptak til utdanning eller tjeneste i Forsvaret. Hvis Forsvaret ser etter fremtidige offiserer, er det kanskje alle feltdyktige kandidater med minst 5 i AE som er interessante. I avsnitt 3.1.3.1 viste vi at disse utgjør nærmere 8 000 kandidater i utvalget, med en kvinneandel på 32 prosent.

5.3 Videre arbeid

FFI-prosjekt 1418 “Allmenn verneplikt” vil jobbe videre med seleksjon til førstegangstjeneste, og hvorvidt seleksjonen på sesjon bidrar til at Forsvaret får rett person i rett tjeneste. En mulig oppfølging av denne rapporten er å se nærmere på et utvalg av tjenester og undersøke hvordan de medisinske og fysiske kravene settes. Kan de knyttes til arbeidskrav i tjeneste, eller benytter man medisinske og fysiske krav i mangel av andre kriterier?

Sommeren 2018 vil ett årskull ha gjennomført sesjon del 2 med nye fysiske tester. Da kan det være aktuelt å gjøre en oppfølgingsstudie, hvor vi ser på hvilken effekt det har på hvem som kvalifiserer seg til ulike typer tjeneste.

Et annet mulig oppfølgingsarbeid kan være å undersøke om det finnes statistiske sammenhenger mellom resultater på sesjon del 2 og motivasjon. For en slik analyse kan vi benytte motivasjon på sesjon del 1, som de vernepliktige oppgir selv.⁴¹

En kommende studie i FFI-prosjekt 1466 “Tverrfaglig forskning på kompetanse, personell og økonomi i forsvarssektoren” vil se på rekruttering fra førstegangstjeneste til ansettelse i Forsvaret. Et viktig moment blir å se på hvilke faktorer som påvirker rekruttering, og fysisk form og AE er relevante størrelser.

---

⁴¹ En svakhet ved en slik analyse vil imidlertid være at det gjerne går minst et halvt år fra sesjon del 1 til sesjon del 2, mens motivasjonen raskt kan endre seg.

Vedlegg A Medisinske resultater sesjon del 2

Sesjonslegen vurderer kandidatene i ti ulike medisinske funksjonsområder: allmenn helse, fordøyelse, øyne/syn, ører/hørsel, armfunksjon, håndfunksjon, gangfunksjon, rygg, hud og psykisk helse. Innen hvert funksjonsområde gis kandidaten et vurderingssiffer etter følgende skala⁴²:

- 9– normal funksjon
- 7 – ubetydelig grad av funksjonsnedsettelse
- 6 – lett til moderat grad av funksjonsnedsettelse
- 4 – høy grad av funksjonsnedsettelse
- 1 – ikke tjenestedyktig

Samlet gir dette en medisinsk profil for kandidaten. Tabellen viser hvordan kvinner og menn fordelte seg på de ulike vurderingssifrene i hvert av de ti funksjonsområdene.

Tabell- A.1 Resultater fra den medisinske undersøkelsen på sesjon del 2. Vernepliktige født i 1997 på sesjon del 2 i perioden august 2015 til juni 2016.

		Ikke vurdert ⁴³	1	4	6	7	9
Alm.	Kvinner	0,3 %	5,3 %	11,6 %	7,6 %	15,1 %	60,2 %
	Menn	0,0 %	2,0 %	6,7 %	5,3 %	17,4 %	68,6 %
Ford.	Kvinner	0,3 %	0,4 %	1,2 %	2,7 %	1,8 %	93,5 %
	Menn	0,1 %	0,2 %	0,4 %	1,5 %	1,1 %	96,8 %
Øye	Kvinner	0,4 %	0,3 %	3,5 %	10,6 %	15,1 %	70,1 %
	Menn	0,0 %	0,3 %	2,2 %	10,1 %	14,8 %	72,6 %
Øre	Kvinner	0,4 %	1,2 %	4,0 %	11,1 %	0,2 %	83,2 %
	Menn	0,1 %	1,1 %	2,7 %	9,8 %	0,2 %	86,1 %
Arm	Kvinner	0,4 %	0,3 %	1,0 %	0,5 %	0,9 %	96,9 %
	Menn	0,1 %	0,1 %	0,7 %	0,5 %	1,0 %	97,6 %
Hånd	Kvinner	0,4 %	0,1 %	0,3 %	0,2 %	0,3 %	98,7 %
	Menn	0,1 %	0,0 %	0,2 %	0,2 %	0,4 %	99,1 %
Gange	Kvinner	0,3 %	1,5 %	7,9 %	5,9 %	8,5 %	75,9 %
	Menn	0,1 %	0,3 %	3,0 %	3,1 %	9,1 %	84,4 %

⁴² I tillegg kan vurderingssiffer 2 og 3 benyttes for henholdsvis “midlertidig tjenestedyktig” og “utsatt kjennelse”, men dette gjelder svært få kandidater.

⁴³ I enkelte tilfeller vil en vernepliktig som er vurdert som “ikke tjenestedyktig” i én medisinsk kategori, ikke vurderes i noen av de andre kategoriene, for eksempel hvis det foreligger en legeattest.

		Ikke vurdert ⁴³	1	4	6	7	9
Rygg	Kvinner	0,3 %	0,9 %	3,1 %	2,2 %	3,6 %	89,9 %
	Menn	0,1 %	0,2 %	1,4 %	1,5 %	3,2 %	93,8 %
Hud	Kvinner	0,4 %	0,2 %	1,5 %	1,7 %	3,9 %	92,3 %
	Menn	0,1 %	0,1 %	1,0 %	1,6 %	4,1 %	93,2 %
Psyke	Kvinner	0,3 %	1,9 %	3,1 %	2,8 %	2,3 %	89,5 %
	Menn	0,1 %	0,4 %	1,1 %	0,9 %	0,9 %	96,7 %

Vedlegg B Fagkoder for førstegangstjeneste

Analysen i denne rapporten har tatt utgangspunkt i Forsvarets kravkatalog fra juni 2016. I tabellen under lister vi alle fagkodene som benyttes i kravkatalogen og vår kategorisering av disse. Fagkoder som ikke er en del av analysen, er listet nederst i tabellen.

Tabell- B.1 Fagkoder som benyttes for førstegangstjeneste med tilhørende avdeling samt hvilken tjenestekategori de ble tilordnet i FFIs analyse.⁴⁴

Fagkodebeskrivelse	Avdeling	Tjenestekategori
Rekv reparatør tunge kjøretøy	2.BN ⁴⁵	Ordinær tjeneste Hær
Rekv reparatør våpen	2.BN	Ordinær tjeneste Hær
Rekv maskinfører anleggsmaskin	ARTBN ⁴⁶	Ordinær tjeneste Hær
Rekv Rep Tårn/Skrog	ARTBN	Ordinær tjeneste Hær
Rekv reparatør tunge kjøretøy	ARTBN	Ordinær tjeneste Hær
Rekv reparatør våpen	ARTBN	Ordinær tjeneste Hær
Rekv Delelagertjeneste	HMKG	Ordinær tjeneste Hær
Rekv Rep Samband	HMKG	Ordinær tjeneste Hær
Rekv reparatør lette kjøretøy	HMKG	Ordinær tjeneste Hær
Rekv reparatør tunge kjøretøy	HMKG	Ordinær tjeneste Hær
Rekv reparatør våpen	HMKG	Ordinær tjeneste Hær
Rekv Rep Anleggsmaskin	INGBN ⁴⁷	Ordinær tjeneste Hær
Rekv maskinfører anleggsmaskin	INGBN	Ordinær tjeneste Hær
Rekv reparatør tunge kjøretøy	INGBN	Ordinær tjeneste Hær
Rekv reparatør tunge kjøretøy	PBN ⁴⁸	Ordinær tjeneste Hær
Rekv reparatør våpen	PBN	Ordinær tjeneste Hær
Rekv reparatør lette kjøretøy	SANBN ⁴⁹	Ordinær tjeneste Hær
Rekv reparatør tunge kjøretøy	SANBN	Ordinær tjeneste Hær
Rekv Rep Samband	SBBN	Ordinær tjeneste Hær
Rekv Rep Anleggsmaskin	STRBN	Ordinær tjeneste Hær
Rekv Delelagertjeneste	STRBN	Ordinær tjeneste Hær
Rekv Rep Samband	STRBN	Ordinær tjeneste Hær
Rekv Rep Tårn/Skrog	STRBN	Ordinær tjeneste Hær
Rekv reparatør lette kjøretøy	STRBN	Ordinær tjeneste Hær
Rekv reparatør tunge kjøretøy	STRBN	Ordinær tjeneste Hær

⁴⁴ Fagkodene er fargekodet som følger: Fagkoder i Hæren er markert med grønn, fagkoder i Sjøforsvaret er markert med mørkeblå, fagkoder i Luftforsvaret er markert med lyseblå, mens felles fagkoder er markert med oransje.

⁴⁵ 2.BN: 2. bataljon.

⁴⁶ ARTBN: Artilleribataljonen.

⁴⁷ INGBN: Ingeniørbataljonen.

⁴⁸ PBN: Panserbataljonen.

⁴⁹ SANBN: Sanitetsbataljonen.

Fagkodebeskrivelse	Avdeling	Tjenestekategori
Rekv reparatør våpen	STRBN	Ordinær tjeneste Hær
Rekv artilleritjeneste	ARTBN	Artilleri/sanitet
Rekv artilleritjeneste med førerk kl B	ARTBN	Artilleri/sanitet
Rekv sanitetstjeneste	PBN	Artilleri/sanitet
Rekv ambulansetjeneste med førerk kl B	SANBN	Artilleri/sanitet
Rekv Hærtjeneste	SANBN	Artilleri/sanitet
Rekv Hærtjeneste med førerkort kl B	SANBN	Artilleri/sanitet
Rekv sanitetstjeneste	SANBN	Artilleri/sanitet
Rekv sanitetstjeneste med førerk kl B	SANBN	Artilleri/sanitet
Rekv transporttjeneste lastebil	ARTBN	Samband/støtte
Rekv Ingeniørtjeneste Elektriker	INGBN	Samband/støtte
Rekv ingeniørtjeneste Rørlegger	INGBN	Samband/støtte
Rekv ingeniørtjeneste Tømrer	INGBN	Samband/støtte
Rekv transporttjeneste lastebil	PBN	Samband/støtte
Rekv Ingeniørtjeneste Elektriker	SANBN	Samband/støtte
Rekv sambandstjeneste	SBBN ⁵⁰	Samband/støtte
Rekv sambandstjeneste med førerk kl B	SBBN	Samband/støtte
Rekv transporttjeneste lastebil	SBBN	Samband/støtte
Rekv Logistiktjeneste med førerk kl B	STRBN ⁵¹	Samband/støtte
Rekv transporttjeneste lastebil	STRBN	Samband/støtte
Rekv infanteritjeneste	2.BN	Infanteri/kavaleri/ingeniør
Rekv infanteritjeneste med førerk kl B	2.BN	Infanteri/kavaleri/ingeniør
Rekv ingeniørtjeneste	INGBN	Infanteri/kavaleri/ingeniør
Rekv ingeniørtjeneste med førerk kl B	INGBN	Infanteri/kavaleri/ingeniør
Rekv kavaleritjeneste	KESK ⁵²	Infanteri/kavaleri/ingeniør
Rekv kavaleritjeneste	PBN	Infanteri/kavaleri/ingeniør
Rekv kavaleritjeneste med førerkort kl B	PBN	Infanteri/kavaleri/ingeniør
Rekv Militærpolititjeneste	FMPA ⁵³	Militærpoliti
Rekv Gardist	HMKG	Gardist
Rekv Gardist med førerkort kl B	HMKG	Gardist
Rekv Grensejeger	GSV	Grensejeger
Rekv Grensejeger med førerkort kl B	GSV	Grensejeger
Rekv Operativ Land	MADLA	Ordinær tjeneste Sjø
Rekv Støtte land	MADLA	Ordinær tjeneste Sjø
Rekv Kokk fartøy	MADLA	Kokk

⁵⁰ SBBN: Sambandsbataljonen.

⁵¹ STRBN: Stridstrenbataljonen.

⁵² KESK: Kampeskadronen.

⁵³ FMPA: Forsvarets militærpolitivdeling.

Fagkodebeskrivelse	Avdeling	Tjenestekategori
Rekv Operativ Sjø-Røykdykker	MADLA	Røykdykker
Rekv Elektriker fartøy	MADLA	Annen fartøytjeneste
Rekv KS Norge maskintjeneste	MADLA	Annen fartøytjeneste
Rekv Maskinist fartøy	MADLA	Annen fartøytjeneste
Rekv Operativ Sjø	MADLA	Annen fartøytjeneste
Rekv Forvaltning	MADLA	Ordinær tjeneste Luft
Rekv Media og kommunikasjon	MADLA	Ordinær tjeneste Luft
Rekv Målflyoperatør	MADLA	Ordinær tjeneste Luft
Rekv Teknisk Luftforsvaret	MADLA	Ordinær tjeneste Luft
Rekv VUPIKT	MADLA	Ordinær tjeneste Luft
Rekv Luftverntjeneste	KJEVIK	Luftvern
Rekv Luftverntjeneste	ØRLAND	Luftvern
Rekv Force Protection	MADLA	Baseforsvar
Rekv Force Protection m førerkort kl B	MADLA	Baseforsvar
Rekv Fallskjermjeger	FSK	Fallskjermjeger
Rekv oppløring-/jegertjeneste	ARTBN	<i>Ikke inkludert i analysen</i>
Rekv Fjernoppløringjeger	EBN	<i>Ikke inkludert i analysen</i>
Rekv Vakt og sikringstjeneste	EBN	<i>Ikke inkludert i analysen</i>
Rekv drillgardist	HMKG	<i>Ikke inkludert i analysen</i>
Rekv transporttjeneste buss	HMKG	<i>Ikke inkludert i analysen</i>
Rekv EDB driftsoperatør	INGBN	<i>Ikke inkludert i analysen</i>
Rekv transporttjeneste vogntog	INGBN	<i>Ikke inkludert i analysen</i>
Rekv Journalist	MADLA	<i>Ikke inkludert i analysen</i>
Rekv KS Norge dekkstjeneste	MADLA	<i>Ikke inkludert i analysen</i>
Rekv Båtoperatør stridsbåt 90	Sjø	<i>Ikke inkludert i analysen</i>
Rekv Kystjeger	Sjø	<i>Ikke inkludert i analysen</i>
Rekv Flyger	Luft	<i>Ikke inkludert i analysen</i>
Rekv Lufttjeneste med førerkort kl B	MADLA	<i>Ikke inkludert i analysen</i>
Rekv Transporttjeneste	MADLA	<i>Ikke inkludert i analysen</i>
Rekv Spesiell oppløringstropp	FSK	<i>Ikke inkludert i analysen</i>
Rekv Spesialbåtoperatør RIB	FSK/MJK ⁵⁴	<i>Ikke inkludert i analysen</i>

⁵⁴ MJK: Marinejegerkommandoen.

Referanser

- Aandstad, A. (2016), *En beskrivelse av hvordan minimumskravkalaene for Forsvarets nye fysiske testordning er fastsatt*, Forsvarets høyskole – Norges idrettshøgskole / Forsvarets institutt.
- Bækken, L. V. og Teien, H. K. (2016), *Allmenn verneplikt – militært multifaktorielt stress – er det kjønnsforskjeller?*, FFI-rapport 16/01581.
- Forsvaret (2014), *Evaluering av sesjonsordningen 2014*.
- Forsvarets forskningsinstitutt (2017), *VITEN 1/2017 – Slik får Forsvaret flere kvinner*, FFI-rapport 17/00889.
- Forsvarets høyskole (2014), *Innstilling – Revidert fysisk testordning for Forsvaret*, desember 2014.
- Forsvarets sanitet (2016), *FSAN P6 – Bestemmelse for militær helsetjeneste og legebedømmelse*, ikrafttredelse 1. juli 2016.
- Hellum, N. (2016), *“Ikke ha fokus på om det er tut eller hank” – en studie av jevn kjønnsfordeling blant menige i Luftvern bataljonen på Ørland*, FFI-rapport 16/01923
- Køber, P. K. (2015), *Velger Forsvaret de rette ungdommene? – analyse av seleksjon, gjennomføring og frafall i førstegangstjeneste 2010–2014*, FFI-rapport 2014/02174.
- Køber, P. K. (2016), *Fra sesjonsplikt til verneplikt for kvinner – motivasjon og seleksjon på sesjon del 1 for årskullene 1992–1997*, FFI-rapport 2016/00014.
- Køber, P. K., Lang-Ree, O. C., Stubberud, K. S. og Martinussen, M. (2017), *Predicting Basic Military Performance for Conscripts in the Norwegian Armed Forces*, akseptert for publisering i *Military Psychology*.

Forkortelser

2. BN	2. bataljon
AE	Allment evnenivå
ARTBN	Artilleribataljonen
FD	Forsvarsdepartementet
FFI	Forsvarets forskningsinstitutt
FHS NIH/F	Forsvarets høyskole – Norges idrettshøyskole / Forsvarets institutt
FMPA	Forsvarets militærpolitiavdeling
FPVS	Forsvarets personell- og vernepliktssenter
FSAN	Forsvarets sanitet
FSK	Forsvarets spesialkommando
GBU	Grunnleggende befalsutdanning
GSV	Garnisonen i Sør-Varanger
HMKG	Hans Majestet Kongens Garde
INGBN	Ingeniørbataljonen
KESK	Kampeskadronen
NUS	Norsk standard for utdanningsgruppering
PBN	Panserbataljonen
SANBN	Sanitetsbataljonen
SBBN	Sambandsbataljonen
STRBN	Stridstrenbataljonen
VA	Vernepliktige akademikere

About FFI

The Norwegian Defence Research Establishment (FFI) was founded 11th of April 1946. It is organised as an administrative agency subordinate to the Ministry of Defence.

FFI's MISSION

FFI is the prime institution responsible for defence related research in Norway. Its principal mission is to carry out research and development to meet the requirements of the Armed Forces. FFI has the role of chief adviser to the political and military leadership. In particular, the institute shall focus on aspects of the development in science and technology that can influence our security policy or defence planning.

FFI's VISION

FFI turns knowledge and ideas into an efficient defence.

FFI's CHARACTERISTICS

Creative, daring, broad-minded and responsible.

Om FFI

Forsvarets forskningsinstitutt ble etablert 11. april 1946. Instituttet er organisert som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter underlagt Forsvarsdepartementet.

FFI's FORMÅL

Forsvarets forskningsinstitutt er Forsvarets sentrale forskningsinstitusjon og har som formål å drive forskning og utvikling for Forsvarets behov. Videre er FFI rådgiver overfor Forsvarets strategiske ledelse. Spesielt skal instituttet følge opp trekk ved vitenskapelig og militærteknisk utvikling som kan påvirke forutsetningene for sikkerhetspolitikken eller forsvarsplanleggingen.

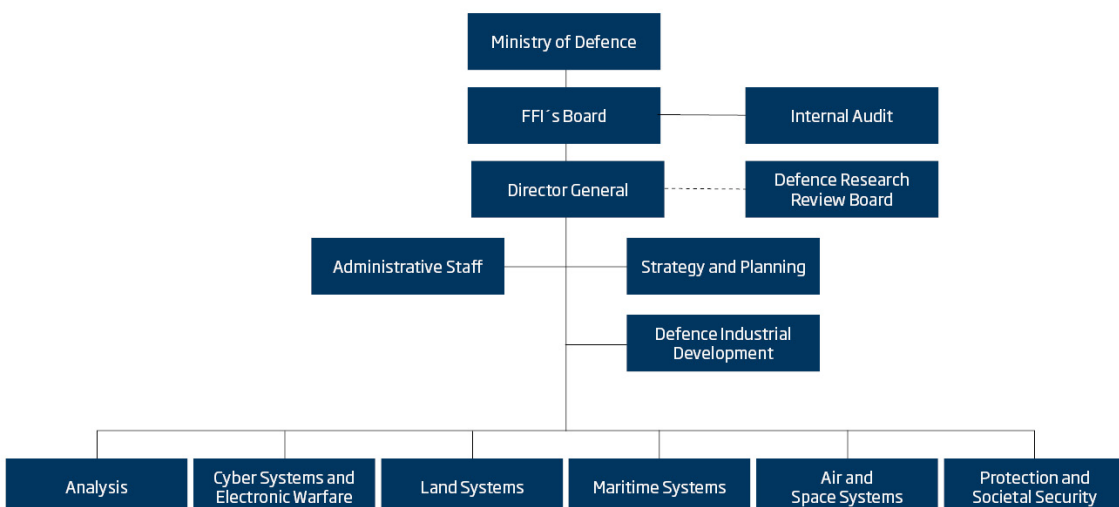
FFI's VISJON

FFI gjør kunnskap og ideer til et effektivt forsvar.

FFI's VERDIER

Skapende, drivende, vidsynt og ansvarlig.

FFI's organisation

Forsvarets forskningsinstitutt
Postboks 25
2027 Kjeller

Besøksadresse:
Instituttveien 20
2007 Kjeller

Telefon: 63 80 70 00
Telefaks: 63 80 71 15
Epost: ffi@ffi.no

Norwegian Defence Research Establishment (FFI)
P.O. Box 25
NO-2027 Kjeller

Office address:
Instituttveien 20
N-2007 Kjeller

Telephone: +47 63 80 70 00
Telefax: +47 63 80 71 15
Email: ffi@ffi.no